

Στρατιώτες στα τρένα
για το Ελληνοϊταλικό μέτωπο
και λαός να τους χαιρετά

Οι κάτοικοι της Αθήνας πανηγυρίζουν τις πρώτες νίκες εναντι στους Ιταλούς.

Οι κάτοικοι της Αθήνας
πανηγυρίζουν τις πρώτες
νίκες εναντι στους Ιταλούς

Στρατιώτες στο χιονισμένο μέτωπο

Ορύγματα από χιόνι

Μεταφορά και ιατρική
βοήθεια σε τραυματία

Μερικές στιγμές ξεκουρασης
πριν τη συνέχεια της πορείας
και του ανεφοδιασμού

Προχωρώντας με κάθε δύναμη

Περιμένοντας στην ενέδρα

Πορεία προς το μέτωπο

Με καμία συνθήκη καιρού
δεν πρόκειται να σταματήσουν

Παρακολουθήσεις, διοπτρεύσεις
και αναφορά στο Αρχηγείο

6 Απριλίου 1941. Γερμανικά άρματα προωθούνται στην κοιλάδα του Στρυμόνα εναντίον του Ρούπελ

Γερμανοί στρατιώτες ανεβαίνουν σε ύψωμα, στην κορυφή του οποίου υπάρχει ελληνικό πολυβολείο ή πυροβολείο που έχει ήδη καταληφθεί από γερμανικές δυνάμεις

10 Απριλίου 1941. Στρατιώτες της φρουράς του Ρούπελ αποχωρούν συντεταγμένα από το οχυρό, μετά την παράδοσή του

Γερμανοί μπροστά από πολυβολείο του οχυρού Ρούπελ. Ο αντιστράτηγος Τσολάκογλου υπέγραψε την συνθηκολόγηση.

Λίγο μετά θα διοριστεί πρωθυπουργός από τις κατοχικές δυνάμεις.

Οι Γερμανοί φασίστες στη Θεσσαλονίκη.

Χιλιάδες Έλληνες Εβραίοι
θα δολοφονηθούν στο Ολοκαύτωμα

Οι Ναζί μπήκαν στην Αθήνα

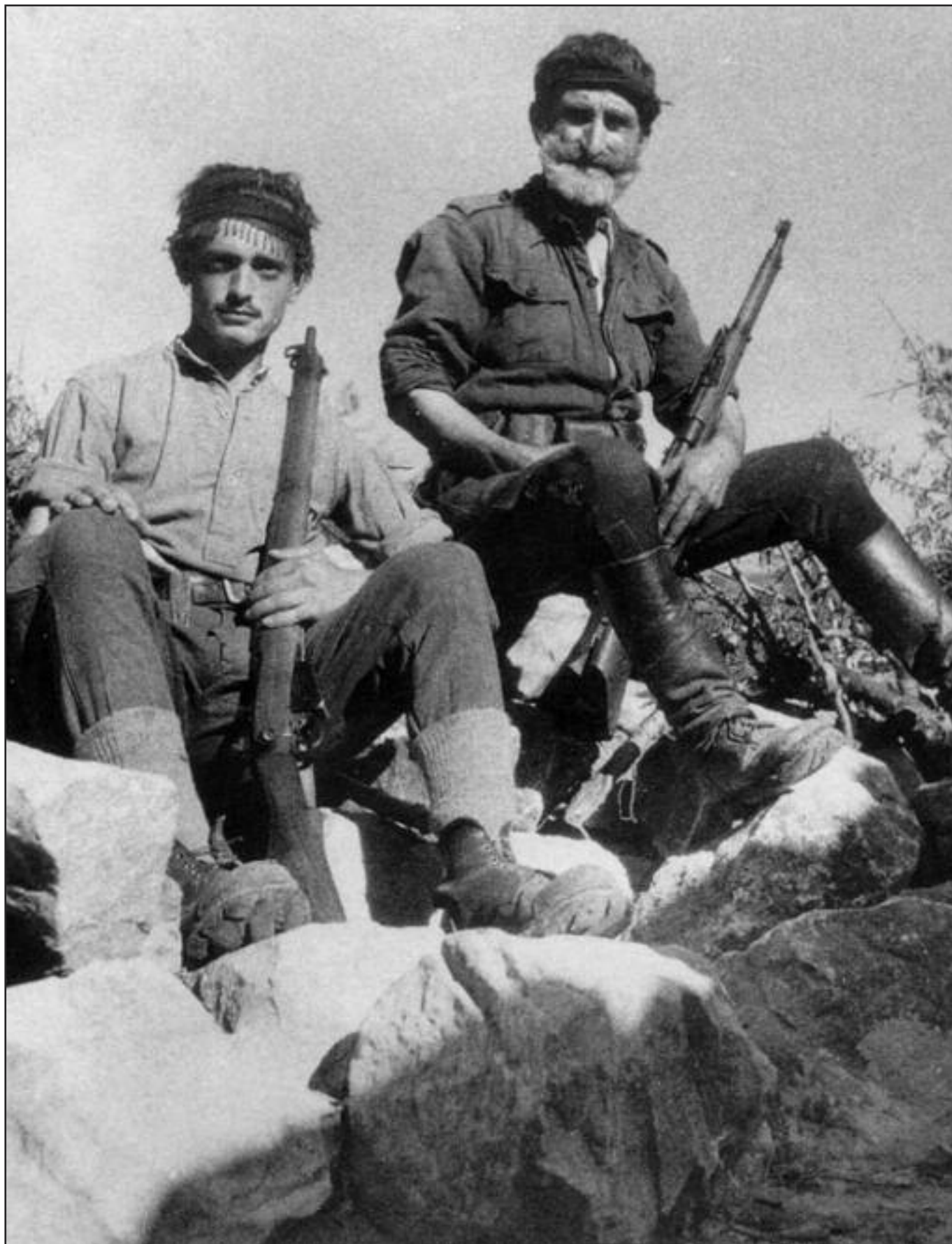
Ανεβάζουν στο Ιερό Βράχο της Ακρόπολης τον αγκυλωτό σταυρό

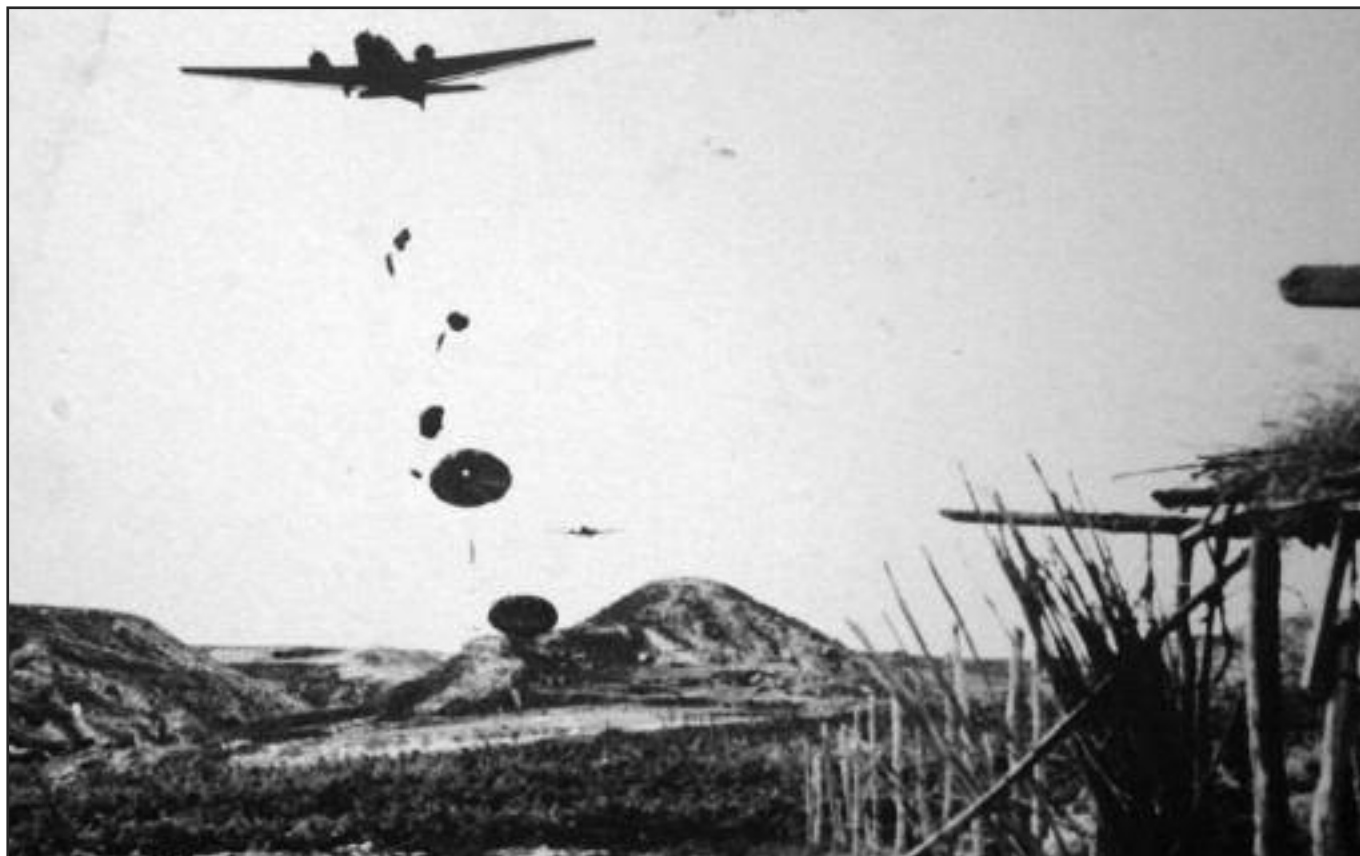
Οι Γερμανοί κατακτητές στην Αθήνα

Μαχητές της Κρήτης

Γερμανοί αλεξιπτωτιστές

Γερμανικό νεκροταφείο

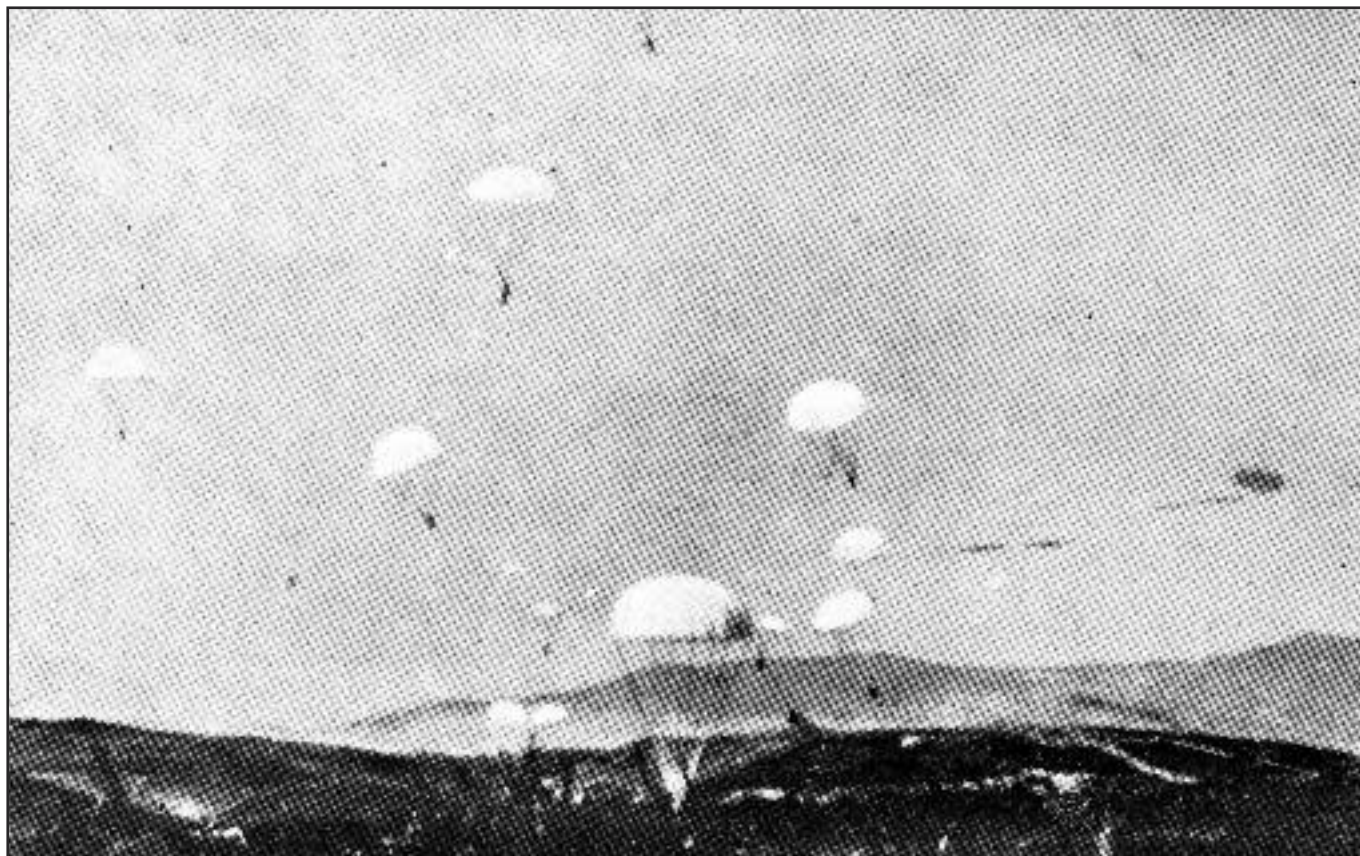
Κρητικοί μαχητές

Γερμανοί αιχμάλωτοι

Οι Γερμανοί μαζεύουν
Κρητικούς αμάχους

Γερμανοί αλεξιπτωτιστές

ΚΑΤΟΧΗ - Η ΘΗΡΙΩΔΙΑ ΞΕΚΙΝΑ

---

17 Οκτώβρη 1941:

οι Γερμανοί κύκλωσαν τα χωριά Ανω και Κάτω Κερδύλλια της επαρχίας Νιγρίτας του Νομού Σερρών και εκτέλεσαν 222 άρρενες κατοίκους από 15 έως 60 χρόνων.

Ξημερώματα της 23-10-1941:

Το Μεσόβουνο του Νομού Κοζάνης περικυκλώνεται από 40 αυτοκίνητα με άνδρες της Βέρμαχτ (Γερμανικός Στρατός). Οι Γερμανοί στρατιώτες συγκεντρώνουν όλους τους κατοίκους, διαχωρίζουν τους άντρες ηλικίας 16-69 χρόνων και δίνουν στα γυναικόπαιδα 2ωρη διορία να συγκεντρώσουν «όσα κινητά πράγματα δυνηθώσι». Ακολουθεί η εκτέλεση, «ομαδικώς και δι' αυτομάτων όπλων», όλων των συλληφθέντων αντρών του χωριού. Η αναφορά του νομάρχη κάνει λόγο για 135 εκτελεσθέντες, ενώ αυτή της γερμανικής διοίκησης για 142.

28-29 Σεπτεμβρίου 1941:

Στο διάστημα αυτό, οι Βούλγαροι στρατιώτες με την ανοχή των Γερμανών συμμάχων τους εκτελούν στη Δράμα τουλάχιστον 1500 κατοίκους. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι μόνο στο Δοξάτο, στις 29 Σεπτεμβρίου, οι Βούλγαροι εκτέλεσαν τουλάχιστον 200 άνδρες ηλικίας 17-50 ετών.

2 Ιουνίου 1941

Στο Κοντομάρι Χανίων οι Γερμανοί εκτέλεσαν 23 άνδρες, ως αντίποινα για τις εκτελέσεις και τη σφαγή πολλών Γερμανών αλεξιπτωτιστών, που είχαν πέσει μέσα στους θάμνους. Πτώματα Γερμανών είχαν εντοπιστεί κοντά στο χωριό. Οι Γερμανοί όρμησαν στα σπίτια, έβγαλαν όλο τον κόσμο έξω, ξεχώρισαν τους άνδρες και τους εκτέλεσαν σε

παρακείμενο ελαιώνα.

16 Φεβρουαρίου 1943:

Οι Ιταλικές δυνάμεις μπαίνουν στο χωριό Δομένικο (που είναι κοντά στην Ελασσόνα), συλλαμβάνουν τους 117 άνδρες του χωριού και τους εκτελούν.

1 Μαρτίου 1943:

Οι κατακτητές εκτελούν 26 άτομα στη Θεσσαλονίκη στο Στρατόπεδο Παύλου Μελά.

29 Μαρτίου 1943:

Οι Ιταλοί πυρπολούν πάνω από 200 σπίτια στα Φάρσαλα και εκτελούν 27 άτομα.

6 Ιουνίου 1943:

Οι Ιταλοί εκτέλεσαν 106 Έλληνες κρατουμένους του στρατοπέδου της Λάρισας.

25 Ιουλίου 1943:

Οι κατακτητές εκτελούν 154 άτομα στην Μουσιώτισσα της Ηπείρου.

Αύγουστος 1943:

Οι Γερμανοί εκτελούν στο Κομμένο της Άρτας 317 κατοίκους και καίνε το χωριό. Μεταξύ των θυμάτων ήταν 74 παιδιά κάτω των 10 ετών.

4 Σεπτέμβρη 1943:

Οι Γερμανοί πολιόρκησαν το χωριό Λιγγάδες της Ηπείρου, έβαλαν φωτιά και έκαψαν ζωντανούς 84 κατοίκους, απ' τους οποίους οι 40 ήταν παιδιά κάτω των 10 ετών.

21 Σεπτεμβρίου 1943:

Οι Γερμανοί σκότωσαν 44 κατοίκους του χωριού Ελευθέριον.

Δεκέμβριος 1943:

Οι Γερμανοί εκτελούν στα Καλάβρυτα Αχαΐας συνολικά 1104 άνδρες (από 14 χρονών και πάνω). Μέχρι τα μέσα Δεκεμβρίου είχαν καταστρέψει 1000 σπίτια. Η συγκεκριμένη ναζιστική κτηνωδία έχει μείνει στην ιστορία.

16 Σεπτεμβρίου 1943:

Πραγματοποιούνται τα ολοκαυτώματα Βιάννου και Ιεράπετρας. Τα ναζιστικά στρατεύματα εκτελούν 451 άτομα στην επαρχία Βιάννου του Νομού Λασιθίου.

Νοέμβριος 1943:

Τα ναζιστικά στρατεύματα σκότωσαν 50 άτομα στο Άργος.

Νοέμβριος 1943:

Οι Γερμανοί σκοτώνουν 118 άτομα στο Μονοδέντρι Λακωνίας Από τους 118 εκτελεσθέντες οι 89 ήταν Σπαρτιάτες. Μέσα στα θύματα υπήρχαν και ανήλικα παιδιά και μια γυναίκα.

3 Δεκεμβρίου 1943:

Τα κατοχικά στρατεύματα εκτέλεσαν 50 πολίτες στην Πάτρα.

5 Δεκεμβρίου 1943:

Τα κατοχικά στρατεύματα απαγχόνισαν 50 κρατούμενους από το στρατόπεδο της Τρίπολης (που ήδη λειτουργούσε ως κέντρο ομηρείας και προμηθείας θυμάτων «προς παραδειγματισμό») στο σιδηροδρομικό σταθμό Ανδρίτσας Άργους.

7 Δεκεμβρίου 1943:

Τα κατοχικά στρατεύματα εκτέλεσαν 40 ομήρους στις φυλακές του Γυθείου Λακωνίας.

Δεκέμβριος 1943:

Στο Νομό Λακωνίας οι Γερμανοί εκτελούν συνολικά 119 άτομα (στην Ανδρίτσα, στον Πασσαβά κ.α.).

22-25 Απριλίου 1944:

Γερμανοί περικυκλώνουν το χωριό Μεσόβουνο του Νομού Κοζάνης. Εκτελούν 150 κατοίκους και πυρπολούν όλα τα σπίτια τους.

3 Ιανουαρίου 1944:

Οι Γερμανοί εκτελούν 30 άτομα στην Πάτρα.

8 Ιανουαρίου 1944:

Εκτελούνται 12 άτομα στο στρατόπεδο Παύλου Μελά στη Θεσσαλονίκη.

22 Ιανουαρίου 1944:

Οι Γερμανοί εκτελούν στην Πάτρα 30 άτομα.

Ιανουάριος 1944:

Εκτελέστηκαν 456 όμηροι από τις φυλακές της Τρίπολης.

23 Φεβρουαρίου 1944:

Οι κατακτητές εκτελούν στην Κατερίνη Πιερίας 40 άτομα.

24 Φεβρουαρίου 1944:

Εκτελέστηκαν στη Μεγαλόπολη Αρκαδίας από τους Γερμανούς 204 άτομα από τις φυλακές της Τρίπολης.

31 Μαρτίου 1944:

Οι Γερμανοί σκότωσαν στην Κρανώνα 65 ομήρους.

Μάρτιος-καλοκαίρι 1944:

Εκτελούνται στο Μονοδέντρι Λακωνίας 50

άτομα το Μάρτιο, στη Σπάρτη 244 άτομα τον Απρίλιο-Μάρτιο, στις περιοχές Α. Δημήτριος, Ζούπαινα, Σουσιάνοι (της Λακωνίας) 40 άτομα τον Ιούνιο, στις περιοχές Πάνιτσα - Σκαρνάκι-Γύθειο 77 άτομα το καλοκαίρι.

1942-1944:

Συνολικά περίπου 60,000 Εβραίοι της Ελλάδας εξοντώθηκαν από τους Γερμανούς με δόλιο και βίαιο τρόπο στην περίοδο της κατοχής. Ο ιστορικός Χάγκεν Φλάισερ εκτιμά ότι ο συνολικός αριθμός των θυμάτων είναι 56.385. (Πηγή: Χάγκεν Φλάισερ, Στέμμα και Σβάστικα. ')

5 Απριλίου 1944:

Μονάδες των (γερμανικών) SS πυρπολούν το χωριό Κλεισούρα του Νομού Καστοριάς και σκοτώνουν 280 κατοίκους του που στη συντριπτική πλειονότητά τους ήταν γυναίκες και παιδιά. Τα SS και οι Βούλγαροι κομιτατζήδες υπό την αρχηγία των Γερμανών διοικητών της Καστοριάς Ράισελ και Χίλντεμπραντ και την καθοδήγηση του Βούλγαρου Κάλτσεφ, άρχισαν να φονεύουν τους κατοίκους με αυτόματα, αμφίστομους πελέκες και ξιφολόγχες και να πυρπολούν τα σπίτια. Ο σφαγέας της Κλεισούρας ήταν ο συνταγματάρχης Karl Schumers (Καρλ Σύμερς), διοικητής του 7ου Συντάγματος της 4ης Τεθωρακισμένης Μεραρχίας των SS.

24 Απριλίου 1944:

Στο χωριό Κατράνιτσα (Πύργοι) που είναι κοντά στην Πτολεμαΐδα, οι Γερμανοί σκότωσαν 318 κατοίκους. Η ιστορική κωμόπολη στους πρόποδες του Βερμίου, καταστράφηκε ολοσχερώς από τη ναζιστική βαρβαρότητα.

Απρίλιος 1944:

Εκτελούνται στη Λαμία περίπου 150 άτομα και στη Λάρισα 64.

6 Απριλίου 1944:

Εκτελούνται 50 άτομα στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.

6 Απριλίου 1944:

Οι Ναζί εκτελούν 50 άτομα στη Βέροια.

9 Απριλίου 1944:

Οι Γερμανοί εκτελούν 50 άτομα στην Κόρινθο.

10 Απριλίου 1944:

Εκτελούνται 6 πολίτες στη Λαμία.

14 Απριλίου 1944:

Οι Γερμανοί εκτελούν στο Αγγίνιο 120 άτομα.

24 Απριλίου 1944:

Οι κατακτητές πυρπολούν το Μέτσοβο και σκοτώνουν 150 άτομα.

25 Απριλίου 1944:

Εκτελούνται στον Καρακόλιθο 134 κρατούμενοι των φυλακών Λιβαδειάς.

Απρίλιος-Ιούνιος 1944:

Γερμανοί καίνε σπίτια και εκτελούν χωρικούς στο Λεβίδι, τον Άγιο Πέτρο και τα Βούρβουρα της Αρκαδίας.

1 Μαΐου 1944:

Στο σκοπευτήριο της Καισαριανής οι Γερμανοί εκτελούν 200 κρατούμενους του στρατοπέδου Χαϊδαρίου. Αυτές οι εκτελέσεις έγιναν ως αντίποινα για την επίθεση του

ΕΛΑΣ εναντίον Γερμανών στην Πελοπόννησο, στις 27-4-1944, που προκάλεσε τον τραυματισμό 5 Γερμανών και το θάνατο 4, ανάμεσά τους και ο διοικητής της 41ης Γερμανικής Μεραρχίας υποστράτηγος Krech.

3 Μαΐου 1944:

Οι Γερμανοί εκτελούν 57 κρατούμενους από τις φυλακές Χατζηκώστα και 18 γυναίκες από το στρατόπεδο Χαϊδαρίου.

4 Μαΐου 1944:

Εκτελούνται 16 δημόσιοι υπάλληλοι.

5 Μαΐου 1944:

Εκτελούνται στη Χαλκίδα 46 άτομα.

10 Μαΐου 1944:

Εκτελούνται στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής 92 άτομα (10 γυναίκες).

11 Μαΐου 1944:

Εκτελούνται 100 άτομα στη Βοιωτία.

12 Μαΐου 1944:

Απαγχονισμός 24 κρατουμένων από το στρατόπεδο της Λάρισας στον Δοξάρá.

16 Μαΐου 1944:

Εκτέλεση 120 ατόμων από το στρατόπεδο του Χαϊδαρίου.

23 Μαΐου 1944:

Πυρπόληση του χωριού Λίμνη Αργολίδας και εκτέλεση 86 κατοίκων .

28 Μαΐου 1944:

Οι Γερμανοί εκτελούν 15 άτομα στο Βαθυτόπι Κορινθίας.

31 Μαΐου 1944:

Οι Γερμανοί σκοτώνουν 40 άτομα στο Δασολοφο των Φαρσάλων.

2 Ιουνίου 1944:

Εκτέλεση 22 χωρικών στο Κοντομάρι Κυδωνίας, στην Κρήτη.

6 Ιουνίου 1944:

Εκτέλεση 101 ατόμων από το στρατόπεδο Παύλου Μελά στο δρόμο Θεσσαλονίκης – Κιλκίς.

9 Ιουνίου 1944:

Σύλληψη των 1795 Ελληνοεβραίων της Κέρκυρας. Μεταφέρθηκαν σε στρατόπεδα και εξοντώθηκαν σχεδόν όλοι.

10 Ιουνίου 1944:

Οι άντρες των SS σκοτώνουν 229 άτομα στο χωριό Δίστομο που βρίσκεται στο δυτικό τμήμα του Νομού Βοιωτίας. Επίσης σκοτώνουν 67 πολίτες στα γύρω χωριά, στα χωράφια και τους δρόμους. Η ναζιστική βαρβαρότητα σημείωσε νέο ρεκόρ. Οι δολοφόνοι των SS κατασφάξανε ακόμα και έγκυες γυναίκες, γέροντες, μικρά παιδιά και μωρά. Για αυτό το απάνθρωπο έγκλημα, ο Γερμανός Στρατηγός Χέλμουτ Φέλμι που ήταν ο υπεύθυνος τιμωρήθηκε μόνο με 15 χρόνια φυλάκιση, από τα οποία εξέτισε μόνο τα 3.

26 Ιουνίου – 2 Ιουλίου 1944:

Εκκαθαριστικές επιχειρήσεις Γερμανών στην Κυνουρία Αρκαδίας και στο όρος Πάρνωνας. Εκτελούν 202 πολίτες και συλλαμβάνουν άλλους 500.

---

1 Ιουλίου 1944:

Οι Γερμανοί απαγχονίζουν 50 κρατουμένους του στρατοπέδου Χαϊδαρίου στο Χαρβάτι Αττικής.

2 Ιουλίου 1944:

Εκτέλεση 50 ατόμων στα Σφαγεία της Θεσσαλονίκης.

6 Ιουλίου 1944:

Γερμανοί εκτελούν 200 άτομα στα Λιόσια Αττικής.

21 Ιουλίου 1944:

Εκτέλεση 50 ομήρων από το στρατόπεδο του Χαϊδαρίου.

24 Ιουλίου 1944:

Σύλληψη περίπου 1700 Εβραίων των Δωδεκανήσων. Στη συνέχεια στάλθηκαν σε στρατόπεδα όπου εξοντώθηκαν σχεδόν όλοι.

3-22 Ιουλίου 1944:

Οι Γερμανοί κάνουν εκκαθαριστικές επιχειρήσεις στη Βόρεια Πίνδο. Εκτέλεση 161 πολιτών, καταστροφή 4450 οικιών, 5500 καλυβιών, μαντριών και αχυρώνων. Απερίγραπτη λεηλασία και συλλήψεις 427 ομήρων.

31 Ιουλίου 1944:

Οι κατακτητές εκτελούν 59 άτομα στα Καλύβια Αγρινίου.

9 Αυγούστου 1944:

Οι Γερμανοί ανακοίνωσαν ότι εκτέλεσαν 50 άτομα στα βόρεια της Μάνδρας.

13 Αυγούστου 1944:

Οι Γερμανοί πραγματοποιούν το μπλόκο της

Καλαμαριάς. Εκτελούν 15 κατοίκους.

17 Αυγούστου 1944:

Μπλόκο της Κοκκινιάς. Συνολικά 315 (εκτελεσμένοι, καμένοι ζωντανοί, δολοφονημένοι) ήταν τα θύματα της θηριωδίας.

Δαμάστα, 21 Αυγούστου 1944:

Οι Γερμανοί εκτέλεσαν στις 21 Αυγούστου 1944 τους 30 πιο μάχιμους άνδρες του χωριού στη θέση «Κερατίδι». Στη συνέχεια εκκένωσαν και ισοπέδωσαν το χωριό.

8 Σεπτεμβρίου 1944:

Εκτελούνται στη Θεσσαλονίκη 8 Εβραίοι.

30 Σεπτεμβρίου 1944:

Οι Ιταλοί εκτελούν 49 άτομα στην Παραμυθιά της Ηπείρου.

Σεπτέμβριος 1944:

Γερμανικές μονάδες εισέβαλαν στο χωριό Χορτιάτης. Το Τάγμα του Σούμπερτ σκόρπισε τον τρόμο. Συνολικά έκαψαν πυροβόλησαν ή έσφαξαν 146 άτομα, εκ των οποίων οι 109 ήταν γυναίκες. Οι περισσότεροι από τους δολοφονηθέντες κάρκιν ζωντανοί στο φούρνο του χωριού.

Κοντομάρι Χανίων

Στις 2 Ιουνίου 1941, χωριό Κοντομαρί Χανίων, οι Γερμανοί εκτέλεσαν 23 άνδρες, ως αντίποινα για τη σφαγή Γερμανών αλεξιπτωτιστών. Οι Γερμανοί όρμησαν στα σπίτια,

έβγαλαν όλο τον κόσμο έξω, ξεχώρισαν τους άνδρες και τους εκτέλεσαν σε παρακείμενο ελαιώνα. Η εκτέλεση έγινε από ομάδα αλεξιπτωτιστών υπό την ηγεσία

του ανθυπολοχαγού της Luftwaffe, Horst Trebes και τη διαταγή του στρατηγού Kurt Student και ήταν η πρώτη μαζική εκτέλεση αμάχων του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Ο Franz Peter Weixler, πολεμικός ανταποκριτής της Βέρμαχτ, (ανταποκριτής προπαγάνδας), φωτογράφησε την εκτέλεση και κράτησε τα αρνητικά.

Καλάβρυτα

13 Δεκεμβρίου 1943 ξημερώματα χτυπούν οι καμπάνες. Οι Γερμανοί διαχωρίζουν τα γυναικόπαιδα από τους άντρες άνω των 14 ετών.

Ο Διοικητής του γερμανικού αποσπάσματος τους καθουσιάζει λέγοντας πως στο... λόγω της στρατιωτικής του τιμής(!) δεν θα τους σκοτώσουν, αλλά μόνο θα κάψουν την πόλη και θα μεταφέρουν τους κατοίκους σε άλλη πόλη...

Ενώ η πόλη καιγόταν, 2.30΄ το μεσημέρι, οι ριπές των πολυβόλων άρχιζαν να ρίχνουν άψυχα τα σώματα όλων των συγκεντρωμένων αντρών και εφήβων. Δίνουν και τη "χαριστική βολή".

Εγκαταλείπουν την πόλη και συνεχίζουν το έγκλημά τους στο ιστορικό μοναστήρι της Αγίας Λαύρας· το έκαψαν, αφού σκότωσαν καλόγερους και προσωπικό. Το ίδιο και στο Μέγα Σπήλαιο. Από την εκτέλεση, ανάμεσα στα θύματα, επέζησαν 13 μάρτυρες των γεγονότων.

Μαρτυρία του Νίκου Φερλελή, από τους επιζήσαντες του ολοκαυτώμα-

Οι Ταγματσαφλίτες ήταν εκεί

Θρήνος

τος των Καλαβρύτων: “Εκεί που καθόμασταν στη λάκκα [το μέρος που είχαν συγκεντρώσει τους άντρες] όλοι οι άντρες, μας έκαναν νόημα να σηκωθούμε. Και μόλις έπεσαν οι φωτοβολίδες, άρχισαν να μας "θερίζουν" με τα μυδράλλια. Όταν πέσαμε όλοι, πλησίασαν οι Γερμανοί με τα πόδια να βουλιάζουν στο αίμα και σ' έναν-έναν έδιναν τη χαριστική βολή. Εγώ είχα μείνει ζωντανός. Δυο αδέρφια ακόμα και κάποιιοι άλλοι δίπλα μου. Μιαμιάμισυ ώρα είχε κρατήσει η εκτέλεση κι άλλες δυο και περισσότερο η χαριστική βολή. Είχα ένα γείτονα που ζούσε ακόμα και μου λέει: έρχεται η σειρά μας. Εμένα είχε πιαστεί, η αναπνοή και δεν μπορούσα να μιλήσω. Φτάνουν σε μας, δίνουν δυο πιστολιές στο γείτονά μου, στο κεφάλι - τον αποτέλειωσαν. Πετάχτηκαν τα αίματά του απάνω μου. Εμένα, όπως είχα το χέρι στο κεφάλι,

Χαριστική βολή

Ώρα για ξεκούραση (πίσω τα Καλάβρυτα έχουν παραδωθεί στις φλόγες)

μου δίνουν μια πιστολιά, η σφαίρα τρύπησε το χέρι μου και με λάβωσε στο μέτωπο. Λέω - πάλι τη γλύτωση. Δεν πέθανα. Μετά από καμιά δεκαριά λεπτά, έρχεται άλλος, με γραπώνει απ' το γιακά, μου γυρίζει το πρόσωπο και μου δίνει άλλη μια πιστολιά. Να εδώ, στην κορφή. Έμεινα για λίγο αναισθητός. Είχα μουδιάσει ολόκληρος. Τέλος φύγανε. Ανασπκώθηκα τότε ανάμεσα στους σκοτωμένους, κοιτάω και βλέπω από κείνο το δρομάκι εκεί ερχόταν η μάνα μου. Μου λέει - πού είναι οι άλλοι; Είχα άλλα δυο αδέρφια, το Βασίλη και τον Κίμωνα. Βρήκαμε τον έναν, ύστερα και τον άλλον σκοτωμένους. Έφυγα από κει, και θυμάμαι πάταγα μέσ' στο αίμα και το πόδι μου βούλιαζε ως το γόνα. Το αίμα κύλαγε ποτάμι, είχε φτάσει ως κάτω στο δρόμο ... »

Δίστομο

Φωτογραφία που διέσωσε ο Παντελής Καρακίτσος και την έκανε γνωστή ο Σπύρος Μελετιζής. Βρέθηκε στην τσέπη γερμανού αιχμαλώτου από τον ΕΛΑΣ.

Στις 10 Ιουνίου του 1944, ο λοχαγός των SS Φριτζ Λάουτενμπαχ, έλαβε εντολή να μετακινήσει το λόχο του από την Λειβαδιά προς την Άμφισσα μέσω Διστόμου, με σκοπό τον εντοπισμό ανταρτών του ΕΑΜ - ΕΛΑΣ.

Οι φασίστες μπήκαν στο Δίστομο και εκφοβίζοντας τους κατοίκους, έμαθαν ότι υπήρχαν αντάρτες στο Στείρι. Ένας από τους λόχους κατευθύνθηκε προς τα εκεί, αλλά έπεσε σε ενέδρα των ανταρτών του ΕΑΜ - ΕΛΑΣ.

Γερμανοί κοιτούν τα θύματά τους και στήνουν νέες κρεμάλες

Οι αντάρτες του ΕΑΜ – ΕΛΑΣ , μετά από δύο ώρες μάχης, υποχώρησαν μπροστά στις γερμανικές δυνάμεις. Οι απώλειες των Γερμανών ήταν περίπου 40 νεκροί ενώ των ανταρτών περίπου 15. Μετά τη μάχη, οι Γερμανοί μπή-

καν στο Δίστομο και σε αντίποινα για τις απώλειές τους, ξεκίνησαν να σφάζουν όποιον βρισκόταν στο δρόμο τους.

Αποκεφάλισαν τον ιερέα του χωριού και σκότωσαν μωρά και γυναίκες, αφού πρώτα

Για τρεις μέρες έθαβαν τους δολοφονημένους πατριώτες

τις βίασαν. Η σφαγή σταμάτησε το βράδυ, αφού προηγουμένως, όμως, έκαψαν τα σπίτια του χωριού. Οι εκτελέσεις συνεχίστηκαν και κατά την επιστροφή των Γερμανών στην βάση τους.

Οι νεκροί του Δίστομου έφτασαν τους 228, εκ των οποίων 117 γυναίκες, 111 άντρες, όπου ανάμεσά τους ήταν και 53 παιδιά κάτω των 16 χρόνων. Σε αυτό το μαρτυρικό χωριό σημειώθηκε νέο ρεκόρ φασιστικής βαρβαρότητας.

Η Σφαγή του Διστόμου, 10 Ιουνίου 1944

Ο επικεφαλής του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού στην Ελλάδα, Σουηδός Στούρε Λιννέρ, στο βιβλίο του Η Οδύσσειά μου, γράφει:

Παντρευτήκαμε στις 14 Ιουνίου. Ο υπεύθυνος της ελληνικής επιτροπής, Έμιλ Σάνστρομ, παρέθεσε γαμήλιο γεύμα προς τιμήν μας. Αργά το βράδυ με πλησίασε και με απομάκρυνε από τα γέλια και τις φωνές προς μια γωνιά, όπου θα μπορούσαμε να μιλήσουμε οι δυο μας.

Μου έδειξε ένα τηλεγράφημα που μόλις είχε λάβει: Οι Γερμανοί έσφαζαν για τρεις ημέρες τον πληθυσμό του Διστόμου, στην περιοχή των Δελφών και στη συνέχεια πυρπόλησαν το χωριό. Πιθανοί επιζώντες είχαν ανάγκη άμεσης βοήθειας.

Το Δίστομο ήταν μέσα στα όρια της περιοχής, την οποία την εποχή εκείνη, ήμουν αρμόδιος να τροφοδοτώ με τρόφιμα και φάρμακα. Έδωσα με τη σειρά μου το τηλεγράφημα στην Κλειώ να το διαβάσει, εκείνη έγνεψε κι' έτσι αποχωρήσαμε διακριτικά από τη χαρούμενη γιορτή.

Περίπου μια ώρα αργότερα ήμασταν καθ' οδόν μέσα στη νύχτα. Απαιτήθηκα ανυπόφορα μεγάλο χρονικό διάστημα, έως ότου διασχίσουμε τους χαλασμένους δρόμους και τα πολλά μπλόκα για να φτάσουμε, χαράματα πια, στον κεντρικό δρόμο που οδηγούσε στο Δίστομο. Από τις άκρες του δρόμου ανασπώνονταν γύπες από χαμηλό ύψος, αργά και απρόθυμα, όταν μας άκουγαν που πλησιάζαμε. Σε κάθε δέντρο, κατά μήκος του δρόμου και για εκατοντάδες μέτρα, κρεμόντουσαν ανθρώπινα σώματα, σταθεροποιημένα με ξιφολόγχες, κάποια εκ των οποίων ήταν ακόμη ζωντανά.

Ήταν οι κάτοικοι του χωριού, που τιμωρήθηκαν μ' αυτό τον τρόπο: Θεωρήθηκαν ύποπτοι για παροχή βοήθειας στους αντάρτες της περιοχής, οι οποίοι επιτέθηκαν σε δύναμη των Es Es.

Η μυρωδιά ήταν ανυπόφορη.

Μέσα στο χωριό σιγόκαιγε ακόμη φωτιά στα αποκαΐδια των σπιτιών. Στο χώμα κοίτονταν διασκορπισμένοι εκατοντάδες άνθρωποι κάθε ηλικίας, από υπερήλικες έως νεογέννητα. Σε πολλές γυναίκες είχαν σχίσει τη μήτρα με την ξιφολόγχη και αφαιρέσει τα στήθη, άλλες κείτονταν στραγγαλισμένες, με τα εντόσθια τυλιγμένα γύρω από το λαιμό. Φαινόταν σαν να μην είχε επιζήσει κανείς...

Μα να! Ένας παπούς στην άκρη του χωριού! Από

θαύμα είχε καταφέρει να γλιτώσει τη σφαγή. Ήταν σοκαρισμένος από τον τρόπο, με άδειο βλέμμα, τα λόγια του πλέον μη κατανοητά. Κατεβήκαμε στη μέση της συμφοράς και φωνάζαμε στα ελληνικά: «Ερυθρός Σταυρός! Ήρθαμε να βοηθήσουμε!»

Από μακριά μας πλησίασε διστακτικά μια γυναίκα. Μας αφηγήθηκε ότι ένας μικρός αριθμός χωρικών πρόλαβε να διαφύγει προτού ξεκινήσει η επίθεση. Μαζί με εκείνην αρχίσαμε να τους ψάχνουμε. Αφού ξεκινήσαμε οι τρεις μας διαπιστώσαμε ότι {η γυναίκα} είχε πυροβοληθεί στο χέρι. Τη χειρουργήσαμε αμέσως με χειρουργό την Κλειώ.

Λίγον καιρό αργότερα η επαφή μας με το Δίστομο θα αποκτούσε και έναν αξιοσημείωτο επίλογο.

Όταν τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την Ελλάδα, δεν πήγαν και τόσο καλά τα πράγματα, αφού μια γερμανική μονάδα κατάφερε να περικυκλωθεί από αντάρτες ακριβώς στην περιοχή του Διστόμου. Σκέφθηκα ότι αυτό ίσως θεωρηθεί από τους Έλληνες ως ευκαιρία για αιματηρή εκδίκηση, πόσω μάλλον που η περιοχή εδώ και καιρό είχε αποκοπεί από κάθε παροχή βοήθειας σε τρόφιμα. Ετοίμασα λοιπόν φορτηγά με τα αναγκαία τρόφιμα, έστειλα μήνυμα στο Δίστομο για την άφιξή μας και έτσι βρεθήκαμε στο δρόμο για εκεί, για άλλη μια φορά, η Κλειώ και εγώ.

Όταν φτάσαμε στα όρια του χωριού, μας συνάντησε μια επιτροπή, με τον παπά στη μέση. Έναν παλαιών αρχών πατριάρχη, με μακριά, κυματιστή, λευκή γενειάδα. Δίπλα του στεκόταν ο αρχηγός των ανταρτών, με πλήρη εξάρτηση. Ο παπάς πήρε το λόγο και μας ευχαρίστησε εκ μέρους όλων που ήρθαμε με τρόφιμα. Μετά πρόσθεσε:

«Εδώ είμαστε όλοι πεινασμένοι, τόσο εμείς οι ίδιοι, όσο και οι Γερμανοί αιχμάλωτοι. Τώρα, εάν εμείς λιμοκτονούμε, είμαστε τουλάχιστον στον τόπο μας. Οι Γερμανοί δεν έχουν χάσει μόνο τον πόλεμο, είναι επιπλέον και μακριά από την πατρίδα τους. Δώστε τους το φαγητό που έχετε μαζί σας, έχουν μακρύ δρόμο μπροστά τους!».

Σ' αυτή του τη φράση γύρισε η Κλειώ το βλέμμα της και με κοίταξε. Υποψιαζόμουν τι ήθελε να μου πει με αυτό το βλέμμα, αλλά δεν έβλεπα πλέον καθαρά. Απλά στεκόμουν κι' έκλεγα...

Καισαριανή

Χαρακτικό του Τάσσου για τη Μάντρα της Καισαριανής.

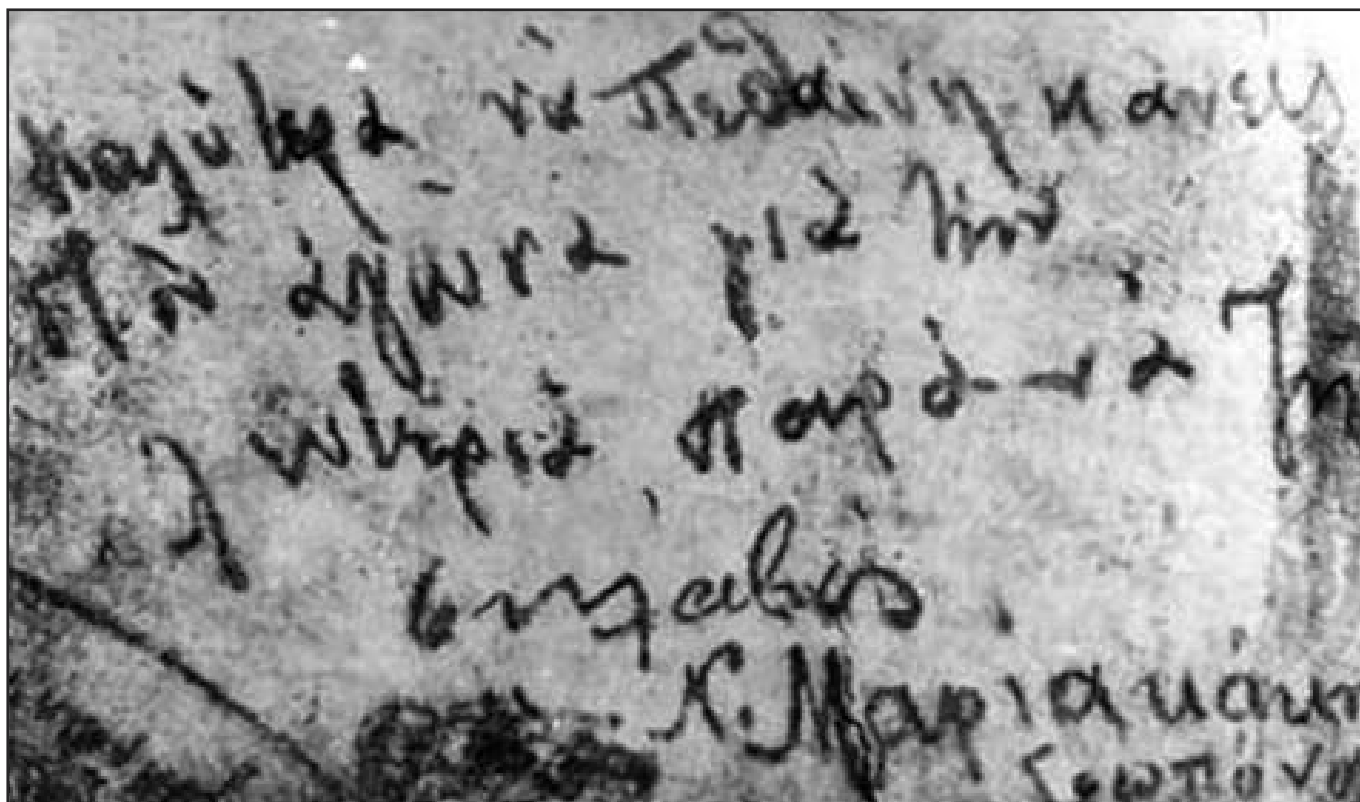
«κι ο ίσκιος της μάντρας είναι σίδερο» γράφει ο Ρίτσος... για τις σφαίρες που πέρασαν τα κορμιά... για τη δύναμη που έδειξαν οι πατριώτες...

«Την 27ην Απριλίου 1944 κομμουνιστικά συμμορίες παρά τους Μολάους κατόπιν μιάς εξ ενέδρας επιθέσεως εδολοφόνησαν ανάνδρωσ έναν Γερμανόν Στρατηγόν καί τρείς συνοδούς του. Πολλοί Γερμανοί στρατιώται ετραυματίστησαν. Ως αντίποινα διατάχτηκε:

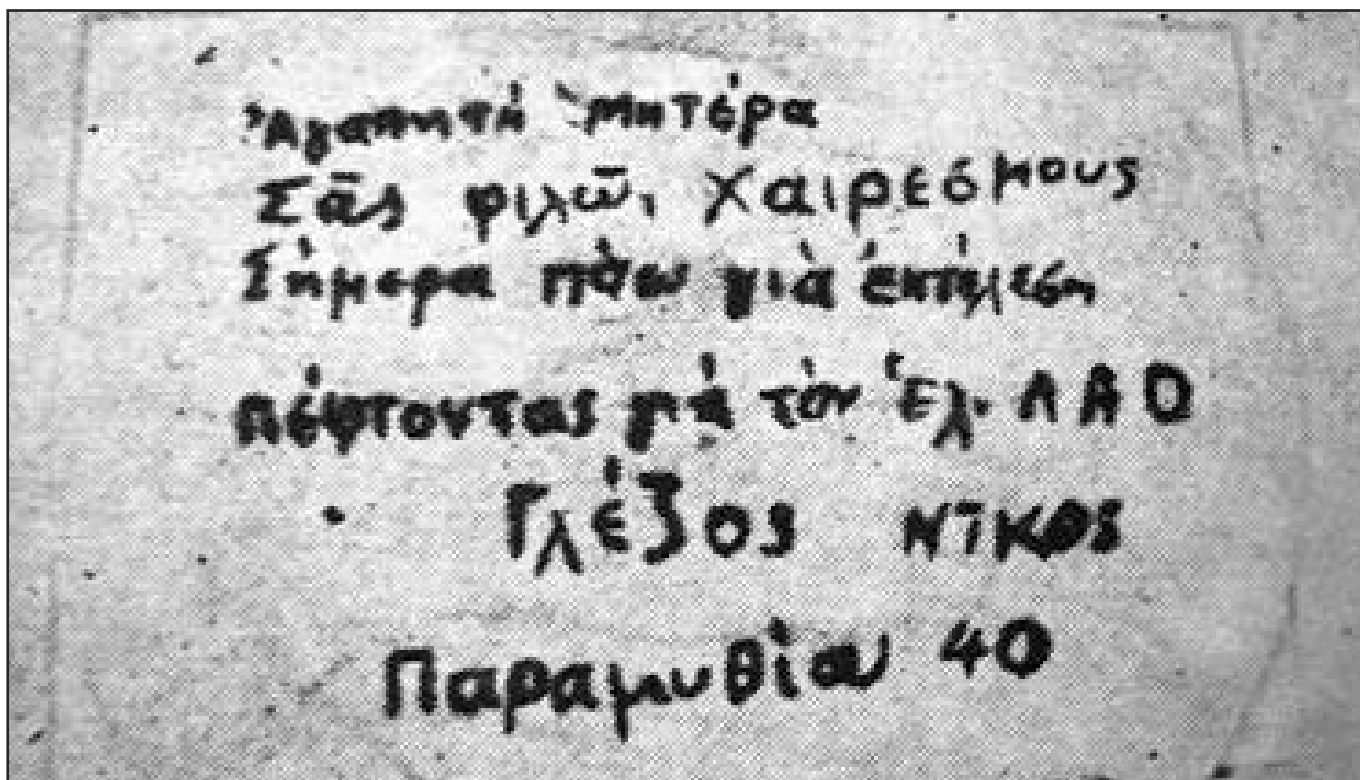
1. Ο τυφεκισμός 200 Κομμουνιστών την 1.5.1944.
2. Ο τυφεκισμός όλων των ανδρών τους οποίους θα συναντήσουν τα γερμανικά στρατεύματα επί της οδού Μολάοι προς Σπαρτην έξωθεν των χωρίων.

Υπό την εντύπωσιν κακουργήματος τούτου Έλληνες εθελονταί εφόνευσαν αυτοβούλος 100 άλλους κομμουνιστάς. Ο Στρατιωτικός Διοικητής Ελλάδος».

Μετά την επίθεση των ανταρτών κατά του στρατηγού Κρεντς στους Μολάους, η εφημερίδα Καθημερινή στις 30.4.1944 δημοσίευσε την παραπάνω ανακοίνωση.

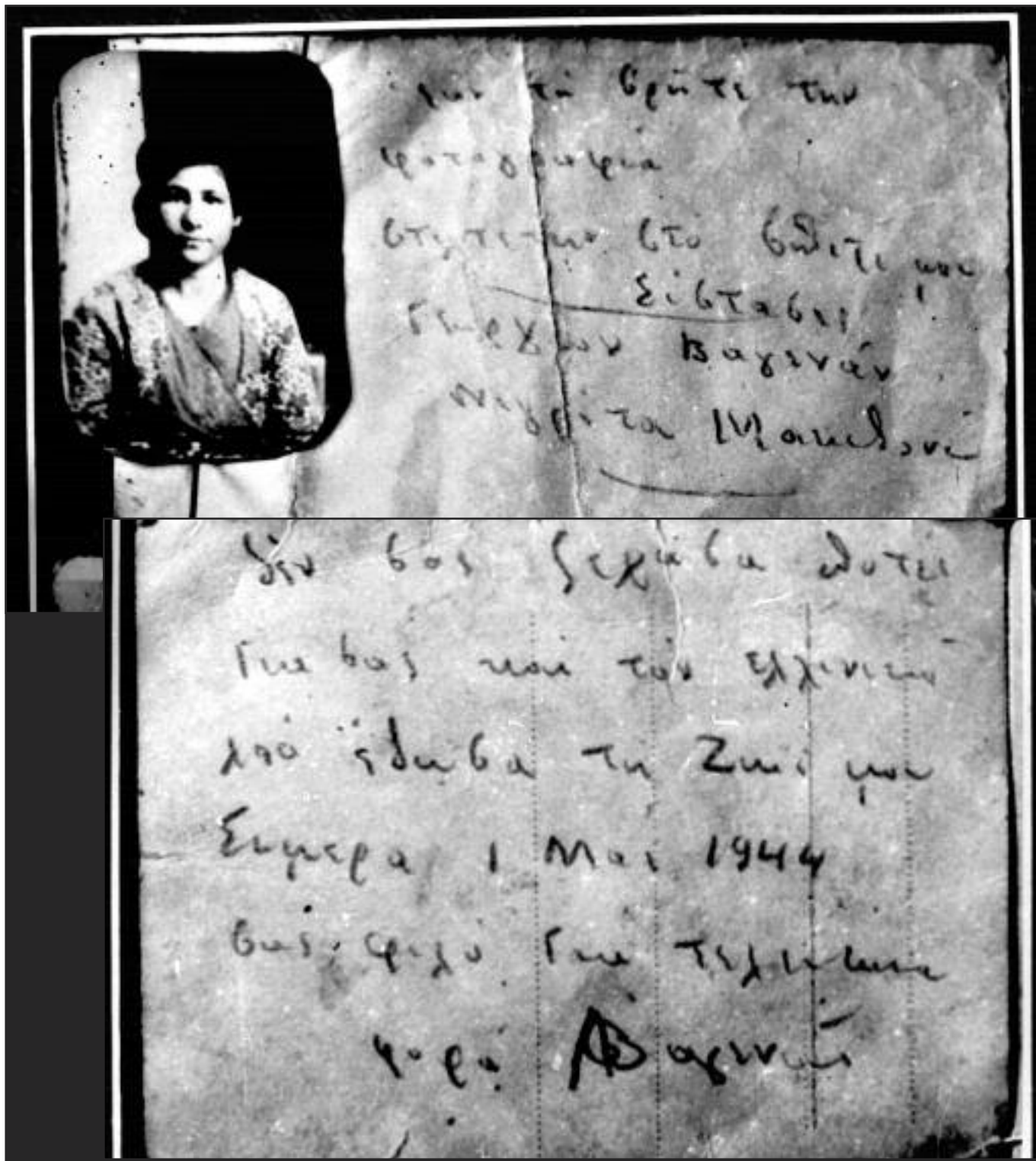

«Καλύτερα να πεθαίνει κανείς στον αγώνα για την λευτεριά, παρά να ζει σκλάβος.
N. Μαριακάκης, Γεωπόνος»

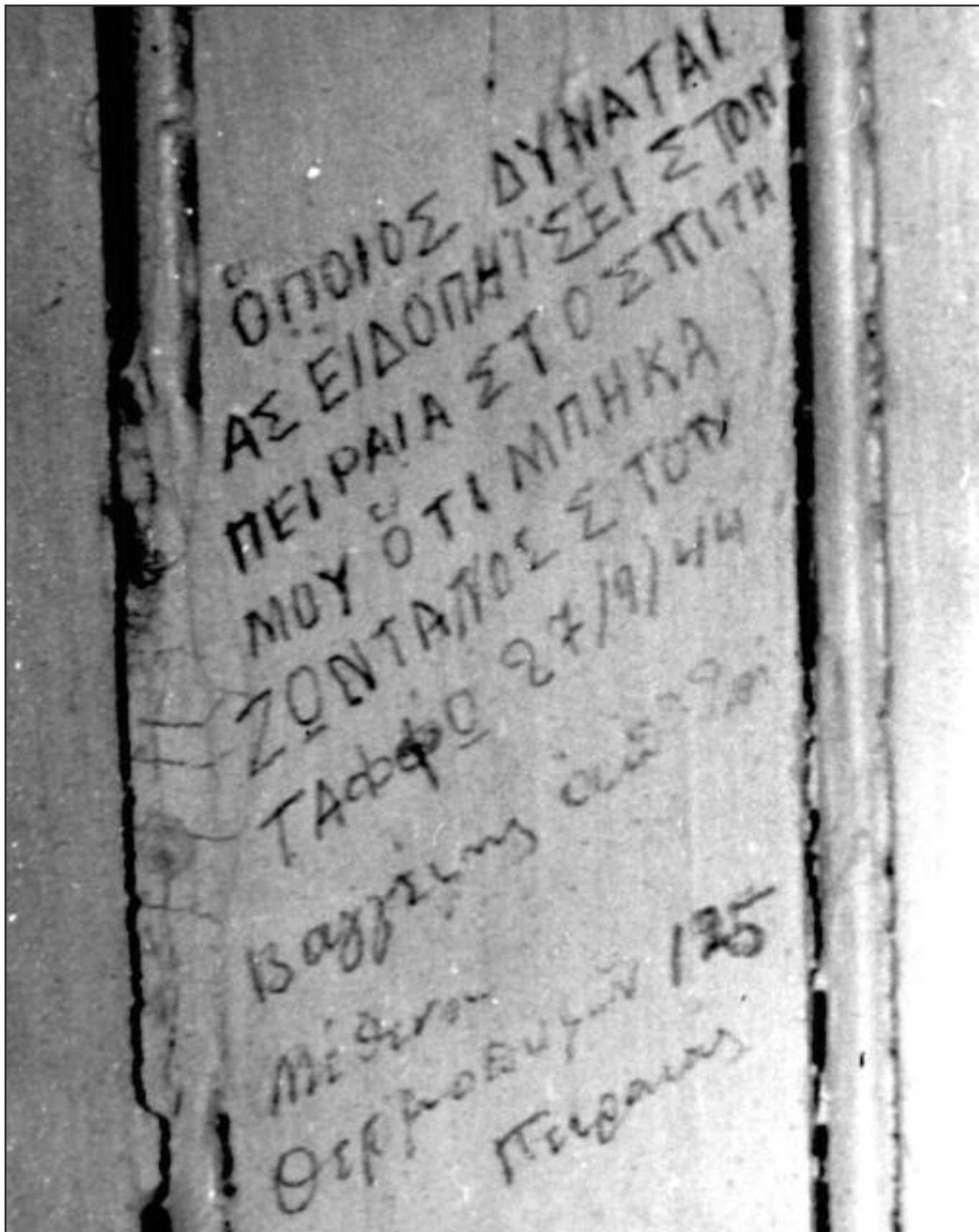

«Αγαπητή μητέρα Σας φιλώ, χαιρετισμούς. Σήμερα πάω για εκτέλεση πέφτοντας για τον Ελ.
ΛΑΟ.
Γλέζος Νίκος Παραμυθίου 40»

Σημειώματα κατάδικων

«Εάν θα βρείτε την φωτογραφία στείλτε την στο σπίτι μου. Σύστασις Γεωργίου Βαγενά, Νιγρίτα Μακεδονία. Δεν σας ξέχασα ποτέ. Για σας και τον ελληνικό λαό έδωσα τη ζωή μου σήμερα 1 Μάη 1944. Σας φιλώ για τελευταία φορά. Α. Βαγενά»

«Όποιος δύναται ας ειδοπηΪσει στον Πειραιά στο σπίτι μου οτι μήκα ζωντανός στον τάφο 27/9/44. Βαγγέλης απ'τα Μέθυνα, Θερμοπυλών 125, Πειραιάς»

Επιγραφή σε τοίχο φυλακής

Μπλόκο Κοκκινιάς

Χαρακτικό του Τάσσου για τη Μπλόκο της Κοκκινιάς.

Η τριπλή Κατοχή πλησιάζει στο τέλος της. Ο ναζισμός εντείνει τη βαρβαρότητά του ενάντια στον ελληνικό λαό. Σε μια γωνιά της Κοκκινιάς, Γερμανοί με ντόπιους συνεργάτες τους αναθέτουν σε έναν μαυραγορίτη ρόλο καταδότη.

Ήταν 17 Αυγούστου 1944.

Περίπου 3.000 οπλισμένοι με πολυβόλα, όλμους, μυδράλια, ταχυβόλα, αυτόματα. Γερμανοί και ταγματасφалίτες κυκλώνουν την πόλη. Επικεφαλής είναι ο συνταγματάρχης **Ι. Πλυτζανόπουλος**, ο ταγματάρχης Γιώργος Σγούρος και ο διοικητής του μηχανοκίνητου τμήματος της Αστυνομίας Νίκος Μπουραντάς. Μερικοί κρύβονται σε στέγες, καταπακτές, πηγάδια. Με υποκόπανους γκρεμίζονται οι πόρτες των παραγκόσπιτων. Με βρισιές και κλοτσιές σέρνονται στην πλατεία της Οσίας

Ξένης εκατοντάδες αγωνιστές. Αρκετοί εκτελέστηκαν στα σπίτια τους.

Οι Γερμανοί καίνε σπίτια. Οι ταγματасφалίτες λεπλατούν άλλα σπίτια, βρίζουν και χτυπούν τα γυναικόπαιδα. Μια ομάδα ΕΛΑΣιτών αντιστέκεται και έχει θύματα.

Ο τόπος εκτέλεσης ήταν κοντά στην πλατεία της Οσίας Ξένης. Στη μάντρα του υφαντουργείου Παγιασλή, στη συμβολή των οδών Κιλικίας και Θειρών. Η μάντρα γεμίζει με παλικάρια. Ο Γερμανός που βρίσκεται στη Μάντρα εκτελεί τους αγωνιστές, πίνοντας συνεχώς ούζο. Πίνει, βρίζει, πυροβολεί και κραυγάζει «άλες κόμμουνιστ καπούτ» («Όλοι οι κομμουνιστές θα πεθάνουν»).

Μια ομάδα εφεδροΕΛΑΣιτών, με επικεφαλής την αντάρτισσα Διαμάντω Κουμπάκη, κρύβεται σε σπίτια συναγωνιστών, στη Νεάπολη,

στο βόρειο τμήμα της πόλης. Οι Γερμανοί, πληροφορημένοι από προδότη, γύρω στις 11 π.μ., με καμιόνια ζώνουν την περιοχή και βάζουν φωτιά σε σπίτια. Γερμανοσολιάδες συλλαμβάνουν, χτυπούν και οδηγούν στη Μάντρα την αντάρτισσα, που τους έλεγε: «Προδότες σαν και εσάς εγώ έφαγα 65!»

Την ώρα της σύλληψης της Διαμάντως Κουμπάκη και της Αθηνάς Μαύρου, στην ίδια περιοχή μια ομάδα ΕΛΑΣιτών, με επικεφαλής τον Θεόδωρο Μακρή, δίνει γενναία μάχη. Κάποιοι ξέφυγαν από το γερμανικό κλοιό. Νεκροί έπεσαν ο Θεόδωρος Μακρής και ο Ιταλός αντιφασίστας, Νίνο ή Πέτρος, που είχε προσχωρήσει στον ΕΛΑΣ.

Λίγο μετά το μεσημέρι, σταματούν οι εκτελέσεις.

Παράλληλες εκτελέσεις

Πριν τις εκτελέσεις στη Μάντρα, έγιναν κι άλλες ομαδικές εκτελέσεις, στα Καμένα, όπου εκτελέστηκαν 46 αγωνιστές, οι οποίοι μεταφέρθηκαν στα Καμένα, με καμιόνια από την Οσία Ξένη.

Πενήντα άλλοι εκτελέστηκαν στα Αρμένικα. Σαράντα κάπκαν ζωντανοί στο Σχιστό. Άλλοι δολοφονήθηκαν στους δρόμους και στα σπίτια τους. Συνολικά 315 ήταν τα θύματα της ναζιστικής θηριωδίας.

Στη Μάντρα σωρός τα πτώματα. Το αίμα πότιζε το χώμα. Οι Γερμανοί διατάζουν τους κουκουλοφόρους να σκυλέψουν τους νεκρούς. Τα κτήνη ορμούν πάνω στους νεκρούς και αρπάζουν όσα αντικείμενα αξίας βρήκαν. Ρολόγια, δαχτυλίδια, βέρες κ.λπ. Αλλά επειδή την προδοσία πολλοί αγάπησαν, τον προδότη

κανείς, οι Γερμανοί, πριν ολοκληρώσουν το ανοσιούργημά τους, εκτέλεσαν και κάποιους προδότες, μεταξύ των οποίων τους Μπατράνη και Μπεμπέκογλου.

Το Μπλόκο έληξε στις 6 μ.μ. με διάλεγμα περίπου 8.000 Κοκκινιωτών ομήρων, που οδηγήθηκαν στο στρατόπεδο Χαϊδαρίου. Οι όμηροι, σε φάλαγγα ανά τετράδες, περπάτησαν 7 χιλιόμετρα, εξαντλημένοι από την πολύωρη βαρβαρότητα. Από το Χαϊδάρι περίπου 1.800 άτομα στάλθηκαν στα γερμανικά στρατόπεδα Μανχάιμ, Νταχάου, Μπούνχεβαλντ, Μπίπλις, Αουσβιτσκ.α.

Αθώωση των προδοτών

Οι ηρωικοί νεκροί της Κοκκινιάς «ξαναστάθηκαν» μπροστά στο εκτελεστικό απόσπασμα, καθώς το Μάρτη του 1947 το Δικαστήριο δω-

σιλόγων αθώωσε τους προδότες εγκληματίες πρωταγωνιστές της σφαγής. **Ο Πλυτζανόπουλος έγινε υποστράτηγος του κυβερνητικού στρατού. Ο Σγούρος διορίστηκε διοικητής του 3ου Τάγματος Μακρονήσου.** Και ο Ν. Μπουραντάς απαλλάχθηκε, παρότι στο Β' Δικαστήριο δωσιλόγων, αναφερόμενος στο Μπλόκο, ομολόγησε ότι **«διευκόλυνε το έργο της Ειδικής και των Ταγμάτων»!** Ο ανιψιός του Πλυτζανόπουλου έγινε δήμαρχος Κοκκινιάς επί χούντας και στον τόπο του Μπλόκου τοποθέτησε επιγραφή, που έγραφε: **«Προδόται και μασκοφόροι κομμουνισταί, και εαμίται, ελασίται, παρέδωσαν εις τους βαρβάρους κατακτητάς την 17ην Αυγούστου 1944, αγνούς πατριώτας αγωνιστάς της Εθνικής Αντίστασης. Τέκνα ηρωικά της Νίκαιας, οι οποίοι και εξετελέσθησαν εις τον χώρον τούτον».**

Όλοι οι Έλληνες πολέμησαν (αλλά ποιόν;)

Στρατιωτικοί της Βερμαχτ εκπαιδεύουν
ταγμασφαλίτες

Παρέλαση ταγμασφαλιτών

Ταγματσαφάλης
φωτογραφίζεται με καμάρι
δίπλα σε κρεμασμένο πατριώτη

Αντάρτισσα κρεμασμένη.
Γύρω της φασίστες και
«συνεργάτες Έλληνες»

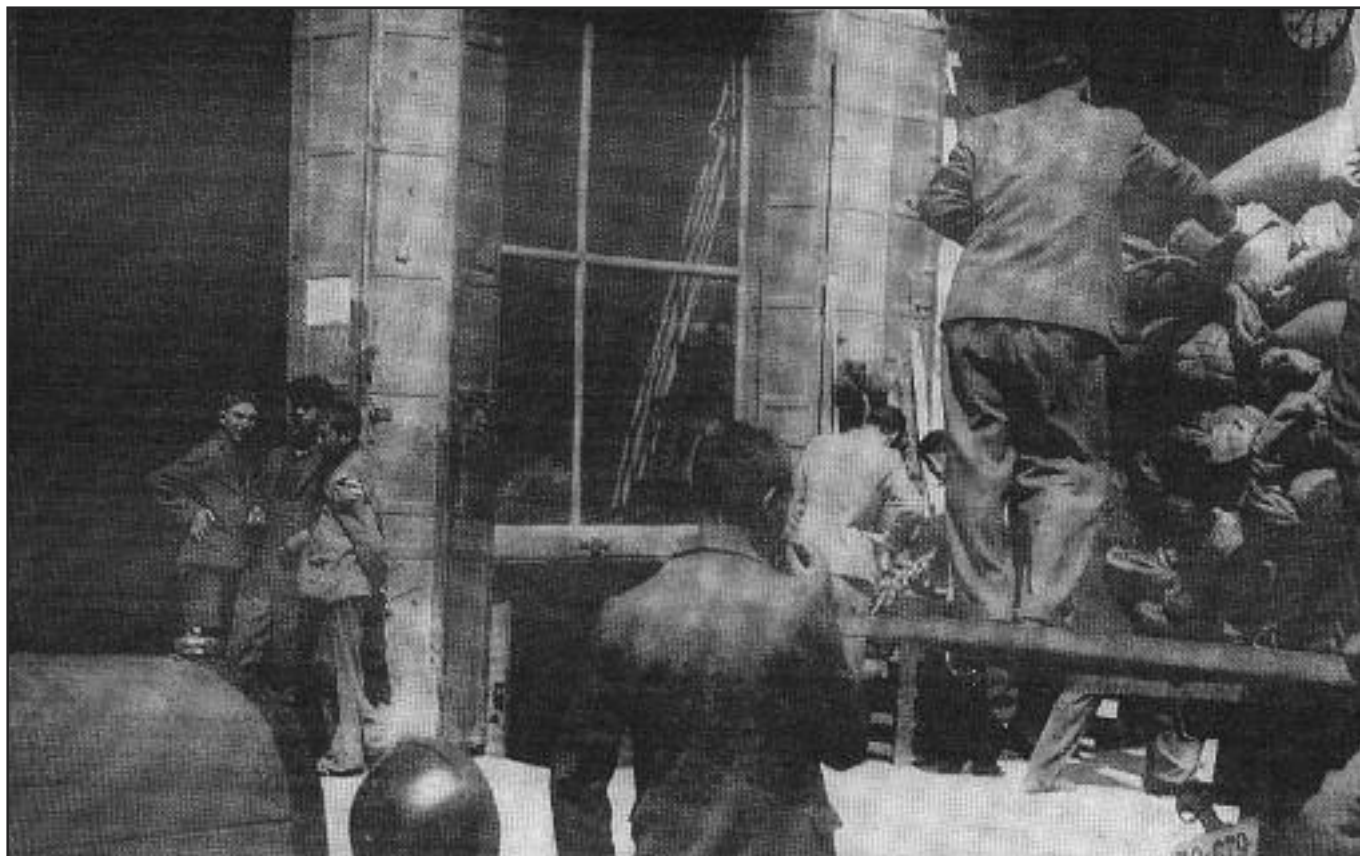

Οι Αθηναίοι πουλούν τα υπάρχοντά τους για να προμηθευτούν τρόφιμα, πολλά από αυτά θα μεταφερθούν από μαυραγορίτες στην επαρχία για να γίνει ανταλλαγή με τρόφιμα.

Οι Γερμανοί κρέμασαν και κάποιους μαυραγορίτες σε αντίθεση με την μεταπολεμική εμφυλιακή κυβέρνηση της Ελλάδας που κρεμούσε μόνο αγωνιστές και δεν τιμώρησε κανένα μαυραγορίτη.

Μαυραγορίτες. Οι τρεις νέοι ΑΡΙΣΤΕΡΑ είναι πιθανότατα σαλταδόροι.

Χάθηκαν περιουσίες κυριολεκτικά «για ένα κομμάτι ψωμί»

Bundesarchiv, Bild 101I-178-1538-18A
Foto: Schütte | 1943

Ταγματασφαλίτες ξεκουράζονται (Η φωτογραφία είναι από γερμανικά αρχεία της κατοχής)

Πείνα - κακουχίες

Καμιόνια με πεθαμένους από την πείνα

Ακόμη και από τα σκουπίδια
για λίγο «φαγητό»

Πείνα

Το τέλος

Γενοκτονία

Ομαδικοί τάφοι

Γενοκτονία

Ομαδικοί τάφοι

Το ιδρυτικό κείμενο του Εθνικού Α

1. Από τους αντιπροσώπους των κάτωθι υπογραφομένων κομμάτων ιδρύεται το Εθνικόν Απελευθερωτικόν Μέτωπο της Ελλάδας (ΕΑΜ).

Εις το ΕΑΜ γίνεται ισοτίμως δεκτόν και παν άλλο κόμμα ή οργάνωσις που δέχεται τας αρχάς του παρόντος Ιδρυτικού ως και να εργασθή δια την επιτυχίαν των σκοπών του ΕΑΜ.

Προκειμένου να γίνει δεκτή εις το ΕΑΜ οιαδήποτε οργάνωσις, δεν εξετάζεται το παρελθόν ή αι αντιλήψεις των σχετικώς με την μελλοντική ανασυγκρότησιν της ελευθέρας και ανεξαρτήτου Ελλάδος, αλλά η πίστις των εις την ανάγκην του Εθνικού Απελευθερωτικού Αγώνος, η τιμιότης των απέναντι αυτού και η αποδοχή των αρχών του ΕΑΜ που περιλαμβάνονται εις το παρόν Ιδρυτικόν.

2. Σκοπός του Εθνικού Μετώπου είναι:

- α) Η απελευθέρωσις του Έθνους μας από τον σημερινόν ξένον ζυγόν και η απόκτησις της πλήρους ανεξαρτησίας της χώρας μας.
- β) Ο σχηματισμός προσωρινής κυβερνήσεως του ΕΑΜ αμέσως μετά την εκδίωξιν των ξένων κατακτητών, μοναδικός σκοπός της οποίας θα είναι η προκήρυξις εκλογών δια συντακτικήν εθνοσυνέλευσιν, με βάσιν την αναλογικήν ίνα ο λαός αποφανθή κυριαρχικώς επί του τρόπου της διακυβερνήσεώς του.
- γ) Η κατοχύρωσις του κυριαρχικού τούτου δικαιώματος του Ελληνικού Λαού, όπως αποφανθή περί του τρόπου της διακυβερνήσεώς του, από πάσαν αντιδραστικήν απόπειραν, ήτις θα τείνη να επιβάλη εις τον λαόν λύσεις αντιθέτους προς τας επιθυμίας του και η εκμηδένισις δι' όλων των μέσων του ΕΑΜ και των οργάνων που το αποτελούν, πάσης τοιαύτης αποπείρας.

3. Δια την πραγματοποίησιν των ως άνω σκοπών του το ΕΑΜ θα ασχοληθή:

- α) Με όλα τα ζητήματα που απασχολούν καθημερινώς τον Ελληνικόν Λαόν υπό τας συνθήκας της ξενικής κατοχής και με την καθοδήγησιν του αγώνος του Ελληνικού Λαού εις την διεκδίκησιν των πάσης φύσεως αιτημάτων του, καθώς και την αντιμετώπισιν της εις βάρος του ασκούμενης ληστείας από τους ξένους κατακτητάς.
- β) Με την διατήρησιν ακμαίου του απελευθερωτικού πνεύματος του Ελληνικού Λαού.
- γ) Με την συνεχή αποκάλυψιν του ρόλου της σημερινής κυβερνήσεως των προδοτών ή κάθε άλλης αντιστοίχου εις το μέλλον.
- δ) Με την εξασφάλισιν κατά το δυνατόν μιας συνεργασίας με τους άλλους λαούς, οι οποίοι αγωνίζονται κατά των δυνάμεων του Άξονος και του συντονισμού του αγώνος του Ελληνικού Λαού με τον αγώνα των άλλων ως άνω Λαών.
- ε) Με την οργάνωσιν των λαϊκών δυνάμεων επί τη βάσει του εσωτερικού οργανισμού - κανονισμού, ο οποίος αποτελεί παράρτημα του παρόντος ιδρυτικού.
- στ) Με την ενέργειαν εράνων, είσπραξιν συνδρομών κλπ. από τους Έλληνας πατριώτας προς τον σκοπόν να εξασφαλίση τα αναγκαία δια την διεξαγωγήν του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνος μέσα.

Απελευθερωτικού Μετώπου (ΕΑΜ)

4. Τα υπογράφοντα το παρόν ιδρυτικόν κόμματα ή τα προσχωρούντα εις αυτό, αναλαμβάνουν να υποστηρίξουν δι' όλων των δυνάμεων τον αγώνα του ΕΑΜ και την πραγματοποίησιν των σκοπών του.

5. Το ΕΑΜ χωρίς να παύση να τείνη εις το να συγκεντρώση περίξ αυτού ολόκληρον τον Ελληνικόν Λαόν δια της συγκεντρώσεως εντός των κόλπων του όλων των οργανώσεων που εκπροσωπούν καθ' οιονδήποτε τρόπον τμήματα του Ελληνικού Λαού, συγκροτείται επί τη βάσει των πλέον αυστηρών συνωμοτικών κανόνων. Τούτο σημαίνει:

- α) Ότι τηρείται αυστηρώς μυστική η συμμετοχή των οιωνδήποτε κομμάτων ή οργανώσεων που το αποτελούν ή προσχωρούν εις αυτό.
- β) Ότι τα πρόσωπα που αποτελούν την Κεντρικήν του Επιτροπήν, τας κατά τόπους επιτροπάς πόλεων, συνοικισμών, επαγγελμάτων, επιχειρήσεων κλπ. καθώς και τας ομάδας της βάσεως, δεν γίνονται εις ουδένα άλλον γνωστά, πλην των μελών τα οποία συμμετέχουν εις εκάστην Επιτροπήν.
- γ) Ότι το ΕΑΜ διεξάγει συνεχώς και δια παντός μέσου αγώνα εναντίον πάσης παραβάσεως των συνωμοτικών κανόνων και

λαμβάνει εκάστοτε τα επιβαλλόμενα μέτρα εναντίον εκείνων, οίτινες παραβιάζουν τα συνομοτικά μέτρα. Ούτω το ΕΑΜ παρουσιάζεται δημόσια και πάντοτε απρόσωπον και ως απλούς εκφραστής των Εθνικοαπελευθερωτικών επιδιώξεων και καθοδηγητής των αντιστοιχών αγώνων του Ελληνικού Λαού.

6. Εις ουδένα αντιπρόσωπον κόμματος ή οργανώσεως, με τον οποίον το ΕΑΜ διαπραγματεύεται την προσχώρησιν της οργανώσεώς του ίνα αντιπροσωπευθή εις το ΕΑΜ ανακοινούνται οτιδήποτε σχετικώς με τας οργανώσεις, κόμματα κλπ. άτινα μετέχουν εις το ΕΑΜ προ της ανακοινώσεως εκ μέρους του ως άνω αντιπροσώπου ότι η οργάνωσις του προσχωρεί εις το ΕΑΜ και ότι αυτός δέχεται να συμμετάσχει εις το αντίστοιχον όργανον του ΕΑΜ δι' οπροορίζεται.

7. Μεταξύ των κομμάτων και οργανώσεων αίτινες συνεργάζονται εις το ΕΑΜ διατηρείται δι' όλον το διάστημα του Εθνικοαπελευθερωτικού αγώνος η μεγαλύτερα αλληλοβοήθεια και αλληλοϋποστήριξις δια παν ζήτημα το οποίον σχετίζεται με τον γενικόν απελευθερωτικόν αγώνα και τον ειδικώτερον εθνικοαπελευθερωτικόν αγώνα κάθε χωριστού κόμματος. Επίσης και αι συνεργαζόμεναι ως άνω οργανώσεις χρησιμοποιούν τας αντιστοιχούς επιρροάς των δια την άμβλυσιν κάθε μέτρου που στρέφεται κατά του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνος από τους εχθρούς του Έθνους, εντοπίους προδότας ή ξένους κατακτητάς.

Εν Αθήναις τη 28η Σεπτεμβρίου 1941

Δια το ΚΚΕ, ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Δια το ΣΚΕ, ΧΩΜΕΝΙΔΗΣ

Δια την ΕΛΔ, ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ

Δια το Αγροτικόν Κόμμα ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ

Επέτειος 25ης Μαρτίου

Γιορτασμός της 25ης Μαρτίου 1942.

25η Μαρτίου 1942.
Έφιπποι Ιταλοί
αστυνομικοί επιτίθενται
στους διαδηλωτές
στην Πλατεία Συντάγματος.
Ο ελληνικός λαός
τίμησε την Επανάσταση
χωρίς δωσίλους.

25 Μαρτίου 1942

Οι εορτασμοί της 25ης Μαρτίου την εποχή της Κατοχής αποτελούν ένα συναρπαστικό κεφάλαιο της αντιστασιακής ιστορίας, όπως προκύπτει και από τα αντιστασιακά έντυπα, καθώς και από τις μεταγενέστερες αφηγήσεις όσων συμμετείχαν στις σχετικές κινητο-

ποιήσεις. Στη μνήμη των νέων, κυρίως των σπουδαστών, ιδιαίτερη θέση κατέχει η 25η Μαρτίου 1942, η πρώτη της Κατοχής, ακριβώς γιατί υπήρξε η ημέρα που προανήγγειλε τις μεγάλες αντικατοχικές διαδηλώσεις που σύντομα θα ακολουθούσαν.

Μ. Γλέζος - Λ. Σάντας

31 Μαΐου 1941

Την ώρα που οι Γερμανοί καταλάμβαναν οριστικά την Κρήτη, ο Μανόλης Γλέζος και ο Λάκης Σάντας κατέβαζαν τη σβάστικα από την Ακρόπολη, σε μια κορυφαία αντιστασιακή πράξη που συζητήθηκε σε όλη την Ευρώπη.

Οι δύο νεαροί, χαρακτηρίζονταν... "εγκληματίες" από την "κυβέρνηση" του Τσολάκογλου και τις κατοχικές εφημερίδες. Ο προδοτικός "Πρωϊνός Τύπος" σε κεντρικό του άρθρο χαρακτηριζε "μωρούς μέχρι κτηνωδίας" και "υπηρέτας αλλοτρίων συμφερόντων" τους άγνωστους τότε σαμποτέρ, και την πράξη τους "αξιοθρήνητον πρόκλησιν"! **Ο ελληνικός λαός δεν είναι τυφλός και βλέπει από πού τρώει ψωμί και δεν πέθανε από την πείνα, διότι τον βοηθούν οι Γερμανοί!** "Έλληνες κινδυνεύομεν!"

Κηδεία Κωστή Παλαμά

Σε μαζικό αντι-κατοχικό συλλαλητήριο μετατράπηκε η κηδεία του Κωστή Παλαμά

*Ηχήστε οι σάλπιγγες...
Καμπάνες βροντερές,
δονήστε σύγκορμη
τη χώρα πέρα ως πέρα...
Βογκήστε τύμπανα
πολέμου... Οι φοβερές
σημαίες, ξεδιπλωθείτε
στον αέρα!
Σ' αυτό το φέρετρο
ακουμπά η Ελλάδα!*

28 Φεβρουαρίου του 1943

Σ' αυτό το φέρετρο ακουμπά η Ελλάδα!

Με το «εγερτήριο» σάλπισμα του ΕΑΜίτη ποιητή Αγγελου Σικελιανού πάνω από τη σορό του, ο ελληνικός λαός αποχαιρέτησε, στις 28 Φεβρουαρίου του 1943 τον πρωτοπόρο ποιητή του Κωστή Παλαμά,

ψάλλοντας σύσσωμοι μπροστά στους κατακτητές τον Εθνικό Ύμνο. Ήταν ο επικήδειος, που συμπύκνωσε μέσα σε λίγους στίχους τη φωνή ολόκληρης της Ελλάδας. Γιατί, πράγματι, σ' εκείνο το φέρετρο ακουμπούσε η Ελλάδα.

ΟΧΙ στην επιστράτευση

Το «Κάτω η επιστράτευση», επιτυγχάνεται μετά από μαζικές γενικές απεργίες των εργαζομένων και βέβαια δεκάδων δολοφονημένων στα συλλάλητρία.

Λαέ της Αθήνας... ΑΝΤΙΣΤΑΣΟΥ

24 Φεβρουαρίου του 1943

Στις 23 Φεβρουαρίου δημοσιεύεται στην εφημερίδα «Γερμανικά Νέα» η διαταγή του στρατηγού Σπάιντελ για την πολιτική επιστράτευση των Ελλήνων. Οι κατοχικές δυνάμεις σκόπευαν να στείλουν κόσμο στη Γερμανία και ανά τη Μεσόγειο για να δουλέψει σε κατανγκαστικά έργα. Το ίδιο βράδυ ο κατοχικός πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Λογοθετόπουλος και ο υπουργός Εργασίας Νικόλαος Καλύβας έσπευσαν να δημοσιεύσουν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως σχετικό διάταγμα, με τίτλο «Περί υποχρεωτικής εργασίας του αστικού πληθυσμού της Ελλάδος».

Η αντίδραση των δοκιμαζόμενων Ελλήνων υπήρξε ακαριαία. Την επόμενη μέρα (24 Φεβρουαρίου) χιλιάδες άνθρωποι ξεχύνονται στους δρόμους της Αθήνας για να βροντοφωνάξουν «Κάτω η επιστράτευση» και να ψάλλουν τον Εθνικό Ύμνο. Μία ομάδα διασπά τον αστυνομικό κλοιό και καταστρέφει το γραφείο του κατοχικού πρωθυπουργού στη Βουλή. Μια άλλη, αφού υπερφαλαγγίζει τους Ιταλούς καραμπινιέρους, πυρπολεί το υπουργείο Εργασίας, όπου είχε γίνει ο προπαρασκευαστικός σχεδιασμός για την επιστράτευση. Κατά τις συγκρούσεις, τρεις διαδηλωτές σκοτώνονται και τριάντα τραυματίζονται σοβαρά.

Το «Κάστρο του Υμηττού»

«Διαβάτη που περνάς από το σπίτι των τριών ηρώων του Υμηττού, γονάτισε, σφίξε τη γροθιά σου κι ορκίσου εκδίκηση»

28 Απρίλη του 1944

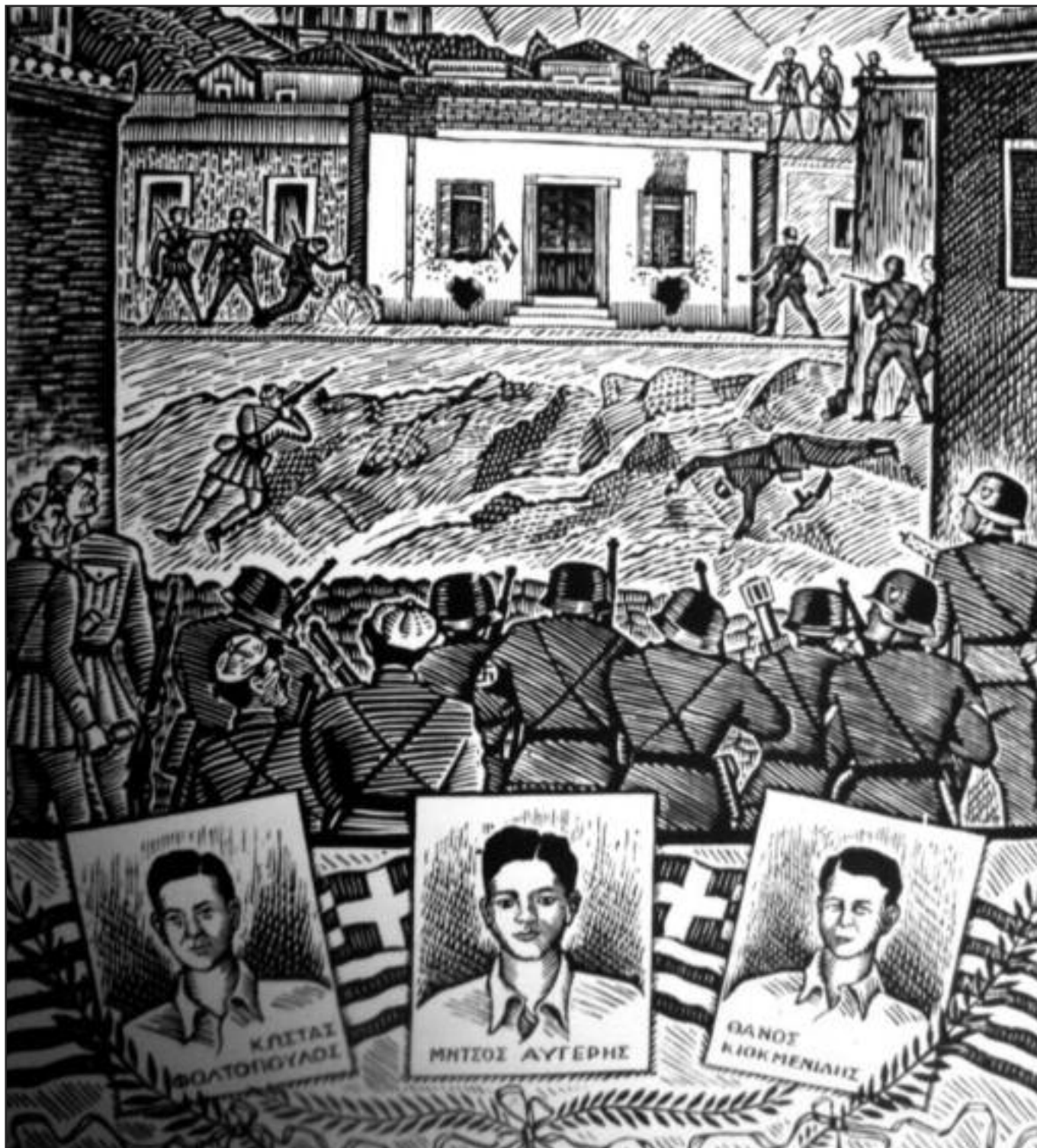
Σ' ένα μικρό σπιτάκι στον Υμηττό, στη μια γωνιά της οδού Κοραή, γράφτηκε μια από τις πιο ηρωικές και δοξασμένες σελίδες της Εθνικής Αντίστασης κατά των χιτλεροφασιστών κατακτητών και των συνεργατών τους. Τρεις ΕΠΟΝίτες της Αθήνας, ο **Δημήτρης Αυγέρης**, ο **Κώστας Φολτόπουλος** και ο **Φάνης Κιοκμενίδης**, που φύλαγαν τον οπλισμό της διμοιρίας τους, αντιμετώπισαν για πάνω από 7 ολόκληρες ώρες, με τ' ατομικά τους όπλα, 200 Γερμανούς και ταγματασφαλίτες.

Ήταν 8 το πρωί, όταν ο εχθρός περικύκλωσε το σπίτι. «Παραδοθείτε τομάρια, γιατί διαφορετικά θα σας κάψουμε!»

Η απάντηση των κυκλωμένων ΕΠΟΝιτών, η μοναδική που μπορούσαν να δώσουν πατριώτες... Μια ριπή από αυτόματο.

Η μάχη ξεκίνησε. Μα, κάθε προσπάθεια που έκαναν οι πολιορκητές να καταλάβουν το φρούριο απέβαινε άκαρπη, παρά το γεγονός ότι διέθεταν ισχυρότατη δύναμη πυρός και υπέρτερες δυνάμεις. Η αντίσταση των τριών παιδιών, ήταν εκπληκτική.

Πρώτος χτυπήθηκε και έπεσε νεκρός στο πάτωμα ο ήρωας Φολτόπουλος, αλλά οι δύο σύντροφοί του συνέχισαν να μάχονται με μεγαλύτερο πάθος. Κι όταν τα πυρομαχικά τους έφταναν προς το τέλος, ο ένας έπιασε τη γωνιά για να καταστρέψει τον οπλισμό, ώστε να μην πέσει στα χέρια του εχθρού, ενώ ο άλλος συνέχισε τη μάχη. Σε λίγο νεκρός έπεσε και ο Κιοκμενίδης, αλλά ο Αυγέρης δε σταμάτησε να ρίχνει κατά του εχθρού, αν και τραυματίστηκε.

Πέρασε το μεσημέρι. Όμως το σπίτι, το κάστρο του Υμηττού συνέχισε να αντιστέκεται. Ωσπου, γύρω στις 3.30 το απόγευμα οι γυναίκες της γειτονιάς που παρακολουθούσαν τη μάχη είδαν τον Δημήτρη Αυγέρη να βγαίνει τρεκλίζοντας και να φωνάζει προς τη μεριά του εχθρού: Σας νικήσαμε τέρατα! Σε λίγο, μια ριπή θα τον έστελνε κι αυτόν στην αθανασία.

Η μάχη είχε τελειώσει. Και ο εχθρός που περιμένε ότι θα βρει δεκάδες πτώματα και λαβωμένους αντιλήφθηκε ότι οι ορδές του ντροπιάστηκαν από τρία αμούστακα παιδιά, τρεις ήρωες, που είχαν τάξει τη ζωή τους στη λευτεριά της πατρίδας.

Ετσι, φόρτωσε γρήγορα - γρήγορα τα πτώματα των ηρώων στα αυτοκίνητα κι έφυγε ουσιαστικά νικημένος.

Μια σημερινή ομιλία από τα παλιά

...Μας κατηγορούν ότι θέμε να καταργήσουμε τα σύνορα και να διαλύσουμε το κράτος. Μα το κράτος εμείς το φτιάχνουμε σήμερα, γιατί δεν υπήρξε, μια που αυτοί οι ίδιοι το είχαν διαλύσει. Ποιος είναι λοιπόν πατριώτης; Αυτοί ή εμείς; Το κεφάλαιο δεν έχει πατρίδα και τρέχει να βρει κέρδη σ' όποια χώρα υπάρχουνε τέτοια. Γι' αυτό δε νοιάζεται κι ούτε συγκινείται με την ύπαρξη των συνόρων και του κράτους.

Ενώ εμείς, το μόνο πού διαθέτουμε, είναι οι καλύβες μας και τα πεζούλια μας. Αυτά αντίθετα από το κεφάλαιο που τρέχει, οπού βρει κέρδη, δε μπορούν να κινηθούν και παραμένουν μέσα στη χώρα που κατοικούμε.

Ποιος, λοιπόν, μπορεί να ενδιαφερθεί καλύτερα για την πατρίδα του; Αυτοί που ξεπορτίζουν τα κεφάλαια τους από τη χώρα ή εμείς που παραμένουμε με τα πεζούλια μας εδώ;

...Αλλά γιατί στρεφόμαστε με τόση μανία ενάντια στο βασιλιά;

1. Γιατί αυτός πρώτα-πρώτα δεν είναι ούτε Έλληνας. **2.** Γιατί μας τον φέρανε με το ψεύτικο δημοψήφισμα του 1935. **3.** Γιατί είναι επίορκος. Καταπάτησε το Σύνταγμα του 1911 κι έβαλε δικτάτορα τον πεμπτοφαλαγγίτη Γιάννη Μεταξά. **4.** Γιατί άφησε όλους

τους ανίκανους και πεμπτοφαλαγγίτες στρατηγούς και υπουργούς να προδώσουν τον πόλεμο της Αλβανίας και να υποδουλώσουν την πατρίδα μας. **5.** Τέλος, γιατί στην εθνική μας συμφορά του 1941, αντί να καθίσει εδώ και να θυσιαστεί σαν άλλος Κόδρος των Αθηνών, μας εγκατέλειψε.

...Σεβόμαστε τη λαϊκή θέληση.

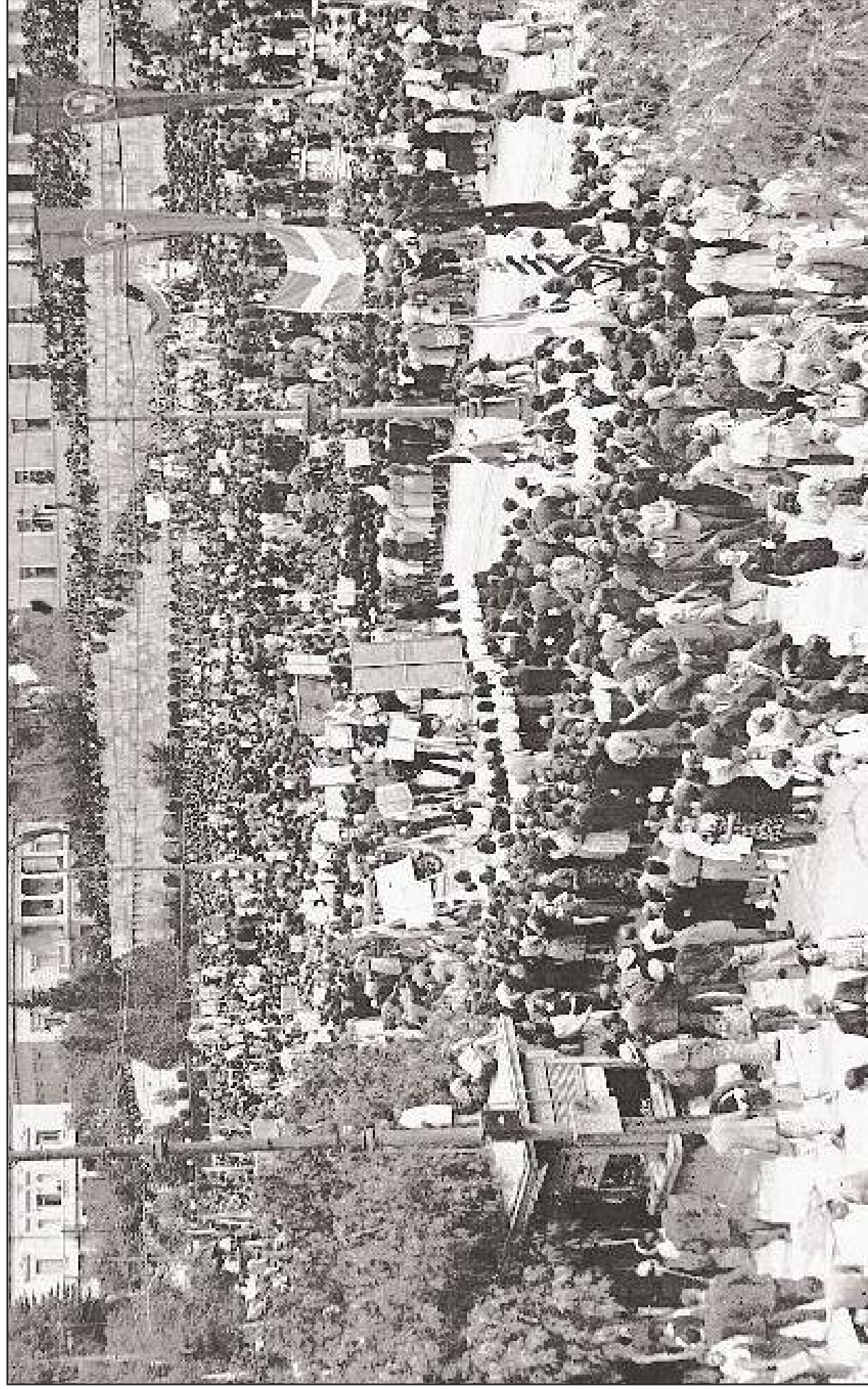
Μα έχουμε αυτές τις απαιτήσεις:

Να ψηφίσει ο λαός ανεπηρέαστα και να σεβασθούν το λαό.

Αν αυτά δεν εκτελεστούν, τότε σας υποσχόμαστε ότι πάλι θα ξαναβγούμε στο βουνό. Μα είμαι βέβαιος ότι αυτά δεν θα συμβούν. Γιατί ο λαός μας χειραφετήθηκε πια. Δοκιμάσθηκε και ξύπνησε. Θ' ακολουθήσει τους δρόμους που του δείχνουμε και που μοναδικά τον συμφέρουν. Με την πεποίθηση αυτή, τελειώνοντας, σας καλώ να φωνάξουμε:

Ζήτω ο κυρίαρχος λαός μας!

Απόσπασμα από την ιστορική ομιλία του Άρη Βελουκιώτη στη Λαμία 22 Οκτωβρίου 1944. Τόσο μακρινή και παράλληλα τόσο επίκαιρη...

12 Οκτώβρη 1944: Ο λαός στο Σύνταγμα γιορτάζει την απελευθέρωση

12 Οκτώβρη 1944:

Όλοι οι δρόμοι, με κάθε μέσο και τρόπο οδηγούσαν στο Σύνταγμα

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ

13 Οκτωβρίου 1944.

Ο λαός στην Αθήνα γιόρταζε τη λευτεριά όμως ήδη από το πρωί της 12ης Οκτωβρίου ο Πειραιάς, ο οποίος ήταν από άκρη σε άκρη υπονομευμένος από τους Γερμανούς, συνταράσσονταν από τις απανωτές εκρήξεις των ανατινάξεων των κτηρίων του Τελωνείου, του Λιμεναρχείου, των εγκαταστάσεων του ΟΛΠ κ.ά. Οι μαχητές του ΕΛΑΣ έδιναν σκληρές μάχες με τους αποχωρούντες Γερμανούς.

Το εργοστάσιο της «Ηλεκτρικής», μια σημαντική ενεργειακή μονάδα της χώρας που τροφοδοτούσε ολόκληρο το λεκανοπέδιο, ήταν στόχος των Γερμανών πριν αποχωρήσουν. Έπειτα από σκληρή μάχη που διήρκεσε περισσότερο από τρεις ώρες, άρχισε η σταδιακή παράδοση των Γερμανών, οι οποίοι ήδη μετρούσαν εννέα νεκρούς και δεκαέξι τραυματίες. Ο ένας μετά τον άλλο άρχισαν να υψώνουν λευκά μαντίλια, αφού προηγουμένως είχαν ρίξει και την τελευταία τους σφαίρα. Είκοσι περίπου συνελήφθησαν αιχμάλωτοι μεταξύ αυτών και ο επικεφαλής τους Λίντερμαν. Επιπλέον, η εξουδετέρωση

του αποσπάσματος ανατινάξεων των Ες Ες απέτρεψε τεράστιες καταστροφές σε εγκαταστάσεις υποδομής, καθοριστικές για την οικονομία της Ελλάδας.

Στο πεδίο της τιμής, όμως, 11 πατριώτες είχαν σκοτωθεί και άλλοι 8 ήταν τραυματίες. Την ημέρα που ολόκληρη η Ελλάδα πανηγύριζε, το ηρωικό Κερατσίνι κήδευε τους νεκρούς της «Ηλεκτρικής» στον περίβολο του εργοστασίου, υπό την επιβλητική παρουσία ενόπλων τμημάτων του ΕΛΑΣ. Πένθος από τη μια και χαρμόσυνες κωδωνοκρουσίες από την άλλη, να καλούν τον κόσμο στη μεγαλειώδη παρέλαση της Νίκης που γίνεται υπό ασταμάτητη βροχή. Το σύνθημα που κυριαρχούσε παντού ήταν «ΕΛΑΣ - Λαοκρατία».

Τι άφησαν πίσω τους φεύγοντας οι φασίστες (εκτός από τους συνεργάτες τους)

- Στην διάρκεια της γερμανικής κατοχής, που κράτησε σαράντα δύο μήνες, πέρασαν από τα γερμανικά εκτελεστικά αποσπάσματα και τουφεκίσθηκαν τριάντα οκτώ χιλιάδες εννιακόσιοι εξήντα Έλληνες (38.960)!
- Σκοτώθηκαν από σφαίρες «αδέσποτες» και άλλα στρατιωτικής φύσεως «ατυχήματα» δώδεκα χιλιάδες εκατόν τρεις (12.103).
- Σκοτώθηκαν σε μάχες εβδομήντα χιλιάδες (70.000).
- Πέθαναν από πείνα σ' ολόκληρη την Ελλάδα περίπου εξακόσιες χιλιάδες, ιδίως νέοι! (600.000).
- Πέθαναν προτού γεννηθούν, κατά τη γέννα ή αμέσως μετά τριακόσιες χιλιάδες παιδιά από την ασιτία και τις κακουχίες των μανάδων τους, δηλαδή μία ολόκληρη γενιά (300.000).
- Θανατώθηκαν με τρόπο οικτρό σαράντα πέντε χιλιάδες Έλληνες στα γερμανικά στρατόπεδα συγκέντρωσης
- Σαράντα πέντε χιλιάδες άνθρωποι, για τους οποίους δεν μίλησε κανείς ποτέ, αφού ήταν Έλληνες, δηλαδή όντα δευτέρας επιλογής (45.000).
- Πέθαναν με τρόπο οικτρό επίσης εξήντα χιλιάδες Έλληνες, Εβραίοι το θρήσκευμα, για τους οποίους μίλησαν οι πάντες (60.000).
- Φυλακίστηκαν στους σαράντα δύο μήνες κατοχής διακόσιες χιλιάδες Έλληνες, εκ των οποίων οι περισσότεροι πέθαναν στην φυλακή ή αμέσως μετά την απελευθέρωσή τους (περίπου 200.000).
- Προσβλήθηκαν από βαριές ασθένειες , έμειναν δια βίου ανίκανοι πάνω από ένα εκατομμύριο Έλληνες (1.000.000)!
- Τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής άδειασαν όλες τις αποθήκες και στην τελευταία γωνιά της χώρας.
- Άρπαξαν όλα τα δημητριακά, καπνό, σταφίδα, μπαμπάκι, λάδι, κάθε λογής τρόφιμα και αγαθά.

-
- Κατέστρεψαν αγροτικά μηχανήματα και καλλιέργειες.
  - Άρπαξαν το 50% των μεγάλων ζώων, βόδια, γελάδια, άλογα, το 30% των μικρών, διέλυσαν την ελληνική κτηνοτροφία.
  - Κατέστρεψαν τις μεταλλευτικές εγκαταστάσεις, ανατίναξαν ορυχεία, αφάνισαν την βιομηχανία.
  - Κατέστρεψαν το 80% των σιδηροτροχιών.
  - Γκρέμισαν γέφυρες, ανατίναξαν σταθμούς και σήραγγες.
  - Από τις 220 ατμομηχανές των ελληνικών σιδηροδρόμων άφησαν πίσω τους φεύγοντας μόνο τις τριάντα τρεις (33).
  - Από τα τριακόσια δώδεκα (312) επιβατηγά βαγόνια "βούτηξαν" τα τριακόσια έξι! Άφησαν μόνο έξι (6)!
  - Από τα 4.544 φορτηγά βαγόνια των ελληνικών σιδηροδρόμων, άφησαν πίσω τους εξήντα τρία (63)!
  - Οι Γερμανοί κατακτητές πήραν τα 70% των ελληνικών παντός είδους αυτοκινήτων και κατέστρεψαν το οδικό δίκτυο της χώρας.
  - Οι Γερμανοί κατακτητές ισοπέδωσαν τελείως εκατό χιλιάδες σπίτια (100.000) και μισογκρέμισαν άλλες πενήντα χιλιάδες (50.000).
  - Κατέστρεψαν οι βάρβαροι Γερμανοί τις μεγαλύτερες λιμενικές εγκαταστάσεις της Ελλάδος, ακόμη και τη διώρυγα της Κορίνθου.
  - Άρπαξαν οι βάνδαλοι του Βερολίνου το 73% των πλοίων της εμπορικής και επιβατικής ναυτιλίας της χώρας
  - Σύμφωνα με τις στατιστικές του ΟΗΕ, η Γερμανία είχε υποστεί σε σχέση με το ετήσιο εισόδημά της ζημιές από τον πόλεμο της τάξεως του 135% και η Ελλάδα της τάξεως του 170%.
  - Η κατεστραμμένη, δηλαδή, Γερμανία ήταν σε πολύ καλύτερη κατάσταση από την Ελλάδα μόλις τελείωσε ο πόλεμος.

Γερμανικό εγχειρίδιο πολέμου

Ποίημα του Μπέρτολτ Μπρεχτ

Αυτοί που βρίσκονται ψηλά

Θεωρούνε ταπεινό να μιλάς για το φαί

Ο λόγος: έχουνε κιόλας φάει.

Αυτοί που βρίσκονται ψηλά λένε: πόλεμος και ειρήνη

Είναι δυο πράγματα ολότελα διαφορετικά.

Όμως η ειρήνη τους κι ο πόλεμος τους

Μοιάζουν όπως ο άνεμος κι η θύελλα.

Ο πόλεμος γεννιέται απ' την ειρήνη τους

Καθώς ο γιός από τη μάνα.

Έχει τα δικά της

Απαίσια χαρακτηριστικά

Ο πόλεμος τους σκοτώνει

ό,τι άφησε όρθιο η ειρήνη τους.

Όταν αυτοί που είναι ψηλά μιλάνε για ειρήνη

Ο απλός λαός ξέρει

Πως έρχεται ο πόλεμος.

Στρατηγέ, το τανκ σου είναι δυνατό μηχανήμα

Θερίζει δάση ολόκληρα, κι εκατοντάδες άντρες αφανίζει.

Μόνο που έχει ένα ελάττωμα:

Χρειάζεται οδηγό.

Στρατηγέ, το βομβαρδιστικό σου είναι πολυδύναμο.

Πετάει πιο γρήγορα απ' τον άνεμο, κι απ' τον ελέφαντα σκκώνει

βάρος πιο πολύ.

Μόνο που έχει ένα ελάττωμα:

χρειάζεται πιλότο

Στρατηγέ, ο άνθρωπος είναι χρήσιμος πολύ.

Ξέρει να πετάει, ξέρει και να σκοτώνει.

Μόνο που έχει και ένα ελάττωμα:

Ξέρει να σκέφτεται.

Ειρήνη

(Ποίημα του Γιάννη Ρίτσου)

Τ' όνειρο του παιδιού είναι η ειρήνη.

Τ' όνειρο της μάνας είναι η ειρήνη.

Τα λόγια της αγάπης κάτω απ' τα δέντρα, είναι ειρήνη.

Ο πατέρας που γυρνάει τ' απόβραδο

μ' ένα φαρδύ χαμόγελο στα μάτια

μ' ένα ζεμπίλι στα χέρια γεμάτο φρούτα

κι οι σταγόνες του ιδρώτα στο μέτωπο του

είναι όπως οι σταγόνες του σταμιού που παγώνει

στο νερό στο παράθυρο.

Είναι η ειρήνη.

Όταν οι ουλές απ' τις λαβωματιές κλείνουν στο πρόσωπο του κόσμου
και μες στους λάκκους που έσκαψαν οι οβίδες φυτεύουμε δέντρα

και στις καρδιές που 'καψε η πυρκαϊά

δένει τα πρώτα της μπουμπούκια η ελπίδα

κι οι νεκροί μπορούν να γείρουν στο πλευρό τους

και να κοιμηθούν δίχως παράπονο

ξέροντας πως δεν πήγε το αίμα τους του κάκου,

είναι η ειρήνη.

Ειρήνη είναι η μυρουδιά του φαγητού το βράδι,

τότε που το σταμάτημα του αυτοκινήτου στο δρόμο δεν είναι φόβος,

τότε που το χτύπημα στην πόρτα σημαίνει φίλος,

και το άνοιγμα του παραθύρου κάθε ώρα σημαίνει ουρανός

γιορτάζοντας τα μάτια μας με τις μακρινές καμπάνες των χωμάτων του,

είναι η ειρήνη.

Ειρήνη είναι ένα ποτήρι ζεστό γάλα κι ένα βιβλίο

μπροστά στο παιδί που ξυπνάει.

Τότε που τα στάχια γέρνουν το να σ' άλλο λέγοντας:

το φως το φως και ξεχειλάει η στεφάνη του ορίζοντα φως

είναι η ειρήνη.

Τότε που οι φυλακές επισκευάζονται να γίνουν βιβλιοθήκες,

τότε που ένα τραγούδι ανεβαίνει από κατώφλι σε κατώφλι τη νύχτα

τότε που τ' ανοιξιάτικο φεγγάρι βγαίνει απ' το σύγνεφο

όπως βγαίνει απ' το κουρείο της συνοικίας φρεσκοξυρισμένος

ο εργάτης το σαββατόβραδο, είναι η ειρήνη.

Τότε που η μέρα που πέρασε δεν είναι μια μέρα που χάθηκε

μα είναι η ρίζα που ανεβάζει τα φύλλα της χαράς μέσα στο βράδι

κι είναι μια κερδισμένη μέρα κι ένας δίκαιος ύπνος

που νιώθεις πάλι ο ήλιος να δένει βιαστικά τα κορδόνια του

να κυνηγήσει τη λύπη απ' τις γωνιές του χρόνου

είναι η ειρήνη

Ειρήνη είναι θυμωσιές των αχτίδων στους κάμπους του καλοκαιριού

είναι τ' αλφαριθμητά της καλοσύνης στα γόνατα της αυγής.

Όταν λες: αδερφέ μου - όταν λέμε: σύριο θα χτίσουμε

όταν χτίζουμε και τραγουδάμε

είναι η ειρήνη.

Τότε που ο θάνατος πιάνει λίγο τόπο στην καρδιά

κι οι καμινάδες δείχνουν με σίγουρα δάκτυλα της ευτυχία,

τότε που το μεγάλο γαρύφαλλο του δειλινού

το ίδιο μπορεί να το μυρίσει ο ποιητής κι ο προλετάριος

είναι η ειρήνη

Η ειρήνη είναι τα σφιγμένα χέρια των ανθρώπων

είναι το ζεστό ψωμί στο τραπέζι του κόσμου

είναι το χαμόγελο της μάνας.

Μονάχα αυτό.

Τίποτ' άλλο δεν είναι ειρήνη.

Και τ αλέτρια που χαράζουν βαθειές αυλακές σ' όλη τη γη

ένα όνομα μονάχα γράφουν:

Ειρήνη.

Τίποτ' άλλο. Ειρήνη

Πάνω στις ράγες των στίχων μου

το τραίνο που προχωρεί στο μέλλον

φορτωμένο στάρι και τριαντάφυλλα

είναι η ειρήνη

Αδέφια, μες στην ειρήνη διάπλατα ανασαίνει

όλος ο κόσμος

με όλα τα όνειρά μας.